

Katujengien erityispiirteet

Kirjallisuuskatsaus katujengien erityispiirteisiin Suomessa sekä ulkomailla
Pynnönen K. & Mäkinen V.
5/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Kasper Pynnönen & Ville Mäkinen, *Katujengien erityispiirteet*

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen, kirjallisuuskatsaus

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Olavi Kujanpää & Sanna Virtanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyössämme käsittelemme kirjallisuuskatsauksen avulla katujengi- ilmiötä ja siihen liittyviä keskeisiä erityispiirteitä. Aihetta on laajasti käsitelty maailmalla jo useamman vuoden ajan, joten kirjallisuutta ja tutkimuksia aiheeseen liittyen on runsaasti. Tarkoituksenamme opinnäytetyössämme on tuoda lukijalle kattava kuva katujengi-ilmiön kehittämisestä, tähän johtavista syistä ja kerätä yleisimpiä erityispiirteitä, jotka ilmenevät ja nousevat esiin kansainvälisissä tutkimuksissa. Opinnäytetyössämme vertaamme myös jonkin verran katujengi-ilmiötä ja sen eroja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Opinnäytetyössämme tuomme esiin kirjallisuuskatsauksessa kautta ilmenneet yleisimmät erityispiirteet katujengeihin liittyen. Tarkoituksenamme on luoda lukijalle kohtalainen käsitys katujengien syntymisestä ja historiasta, sekä peilata sitä Suomessa viime vuosien aikana pinnalle nousseen ilmiön vaaroista ja luoda lukijalle kuva siitä, mikä katujengi- ilmiöstä tekee erityisen huolestuttavan ja jopa vaarallisen.

Työssämme käsittelemme aiheita eri lähteistä saatujen tutkimusten ja tieteellisten artikkelien avulla. Tuomme konkretiaa käyttämällä esimerkkeinä viime vuosina julkaistuja artikkeleita Suomessa tapahtuneista katujengeihin liittyvistä rikoksista ja tapahtumista. Tarkoituksenamme artikkeleilla on saada lukijalle käsitys asiakokonaisuuksista ja yhdistää tutkimuksissa esiin nousseita piirteitä oikean maailman tapahtumiin.

Sivumäärä: 35

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 5/2023

Avainsanat: Katujengi, jengiväkivalta, järjestäytynyt rikollisuus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	2
2.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	2
2.2 Tutkimuskysymykset	2
2.3 Aiheen rajaus	3
3 KATUJENGIEN MÄÄRITELMIÄ.....	4
3.1 Eurogang – kollektiivi.....	5
3.2 Erilaisia katujengimääritelmiä	6
3.3 Kansallisen lainsäädännön määritelmä järjestäytyneestä rikollisryhmästä.....	8
4 KATUJENGI-ILMIÖ.....	10
4.1 Katujengien kehittyminen	10
4.2 Katujengitilanteen kehittyminen pääkaupunkiseudulla	13
4.2.1 Kaiken alku	13
4.2.2 Ensimmäinen uhri	14
4.2.3 Vantaan Leinelä.....	15
4.2.4 Omenahotelli ja Espoon Lintuvaara	15
4.2.5 Case Kaivohuone	16
5 KATUJENGIEN ERITYISPIIRTEET	17
5.1 Hierarkiasta	17
5.2 Näyttämisen halu – kasvojen menetyksen pelko	21
5.3 Vaikenemiskulttuuri	23
5.4 Alueet - Brändi.....	25
5.5 Sosiaalinen media	26
5.6 Rap-musiikin merkitys	28
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	33
6.1 Pohdinta	34
LÄHTEET.....	36

1 JOHDANTO

”Helsingin poliisi: Katujengeistä tullut normaali ilmiö” otsikoi Helsingin Sanomat 14.3.2023. Ilmiön kehitys Suomessa on ollut vauhdikasta ja siihen reagoiminenkin on tuottanut osiltaan vaikeuksia. 24.11.2022 Helsingin poliisin ylikomisario Jari Taponen kommentoi Iltalehden artikkelissa, että tilannekuva ilmiöstä on tällä hetkellä hyvä, hänen mukaansa Suomessa ei ole rikollisporukkaa, joka täyttäisi katujengin eurooppalaisen määritelmän viisiosaisen tunnusmerkistön. Olemme viimeisen vuoden sisällä tiukasti seuranneet kotimaista ja osittain ulkomaista uutisointia katujengiaiheeseen liittyen. Seurasimme myös median ja viranomaislähteiden kautta tilanteen kehittymistä. Tähän aihe alueeseen liittyy myös Susanna Maran kandidaatin tutkielman vuodelta 2022, ” Katujengit ja niiden määritelmä suhteessa rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin”. Kävimme Maran kanssa keskustelua katujengi-ilmiöstä ja hänen tutkielmastaan. Keskustelut ja hänen tutkielmansa tukivat vahvasti opinnäytetyö prosessiamme. Huomasimme varhaisessa vaiheessa, että ongelmaksi Suomen kannalta on osittain osoittautunut oman katujengi-määritelmän puute, jonka myös Mara koki ongelmalliseksi omassa tutkielmassaan. Emme kuitenkaan tässä opinnäytetyössä luoda omaa määritelmää katujengeille. Tavoitteenamme on luoda työllämme lukijalle kuva kansainvälisistä määritelmistä ja koota niistä sekä eri tutkimuslähteistä yleisimmät erityispiirteet, joita katujengikulttuurissa ja niiden toiminnassa esiintyy. Tarkoituksenamme ei ole etsiä suoranaisesti vastausta tai ratkaisua katujengi-ilmiöön tai sen määrittelemiseen, vaan luoda yleisesti käsitystä ja tietoisuutta päätään nostavasta ilmiöstä.

Käsitlemme työssämme eri kansainvälisiä katujengimääritelmiä, joista käsittelemme vain yleisimpiä tai eniten siteerattuja määritelmiä, menemättä sen tarkemmin niiden syntyperään tai niissä käytettyihin yksityiskohtiin. Elävöitämme opinnäytetyötämme mediasta poimituilla uutisilla, jotka jollakin tapaa on luokiteltu liittyvän Suomessa esiintyviin katujengeihin. Tarkoituksenamme luoda lukijalle kuva siitä, kuinka määritelmien ja erityispiirteiden nojalla ilmiö on alkanut nostaa päätään Suomessa.

Olemme muodostaneet kootun materiaalin perusteella mielestämme muutaman yleisimmän erityispiirteen katujengien toiminnassa. Kerromme taustaa siitä, miksi juuri kyseinen erityispiirre on mielestämme avainasemassa, kun puhutaan katujengeistä Suomessa tai muualla maailmassa. Ilmiö on Suomessa suhteellisen uusi. Tarkoituksenamme on, että tutkimuksemme lukeneelle jäisi hieman parempi käsitys katujengien syntyperästä ja niitä yhdistävistä tekijöistä oli lukija sitten ensimmäistä kertaa asian äärellä, tai jo siihen jonkin verran perehtynyt.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

2.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Valitsimme opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on kirjallisuuskatsauksen tyypeistä yleisimmin käytetty muoto, joka on muihin perustyyppihin verrattuna väljin katsausmuoto. Muut perustyyppit ovat systemaattinen katsaus ja meta-analyysi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus ei seuraa mitään tarkkoja sääntöjä vaan siinä voidaan käyttää laajoja aineistoja ilman mitään metodisia sääntöjä. Kirjallisuuskatsaus on siis jaettu kolmeen eri perustyyppiin, jotka ovat kuvaileva- ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus, sekä meta-analyysi (Salminen 2011, s. 6).

Käytämme opinnäytetyössämme narratiivista kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kahteen eri luokkaan, jotka ovat narratiivinen ja integroiva katsaus. Narratiivinen, kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan erotella vielä kolmeen eri toteuttamistapaan: toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus. Hyödynnämme edellä mainituista toteuttamistavoista yleiskatsausta. Yleiskatsauksessa tarkoituksena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja hyödyntää niistä saatua tietoa tiivistetyssä muodossa. Yleiskatsauksessa tieteellinen materiaali ei käy myöskään läpi sen tarkempaa systemaattista seulaa, joten materiaalin kirjo voi olla paljon laajempi. Koemme, että tämän kaltainen kirjallisuuskatsaus palvelee aiheitamme ja työn tarkoitusta parhaiten (Salminen 2011, s. 6–7).

2.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössämme pyrimme kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla löytämään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä ovat katujengien erityispiirteitä?
2. Miten katujengien erityispiirteet näkyvät ulkomailla, sekä Suomessa?
3. Mikä tekee katujengi-ilmiöstä niin vaarallisen?

Tutkimuksessamme tarkoituksena on kuvailevan kirjallisuuskatsauksen ja tietokirjallisuuden avulla nostaa esiin eri tutkimuksissa ja kirjallisuudessa esiintyviä katujengien erityispiirteitä, sekä havainnollistaa katujengi-ilmiön vaarallisuutta ulkomailta saatujen esimerkkien avulla.

Tavoitteenamme on olemassa olevia tutkimuksia ja materiaalia käyttäen löytää katujengien yleisimmät erityispiirteet ja havainnollistaa lukijalle niiden esiintymistä Suomessa. Tavoitteenamme on

tuoda lukijoiden tietoon yleiskäsitys katujengi-ilmiöstä Suomessa ja tietoa katujengien erityispiirteistä. Pyrimme tutkimuksessamme tuomaan esiin katujengi- ilmiön vakavuuden ja vaarallisuuden erityispiirteisiin viitaten.

2.3 Aiheen rajaus

Aiheena katujengi-ilmiö itsessään on hyvin laaja ja siihen liittyen löytyy todella paljon tutkimuksia ja materiaalia niin kotimaisista lähteistä, kuin maailmalta. Olemme pyrkineet ennalta mietittyjen kysymysten avulla rajaamaan tutkimuksemme, jotta siitä ei tulisi liian laaja. Katujengeistä on maailmalla monia eri määritelmiä. Tämä on pääpiirteittäin hyvä asia, mutta myös osaltaan hieman katujengejä ja ilmiötä tarkastellessa hankaloittava asia. Selkeää linjaa erityispiirteistä ei ole luotu ja usein ne sekoittuvat moottoripyöräkerho-tyyppiseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Ilmiönä katujengeillä on kuitenkin ”perinteiseen” järjestäytyneeseen rikollisuuteen poikkeavia piirteitä. Aiheeseen tutustuessa huomasimme, että tarkastelua hankaloittaa myös se, että esimerkiksi Yhdysvalloissa havaitut erityispiirteet eivät välttämättä päde samalla tavalla Euroopan katujengeissä.

Haluamme tutkimuksellamme tehdä selkoa siihen, mikä erittelee katujengit järjestäytyneistä rikollisryhmistä ja mitkä erityispiirteet tekevät katujengeistä oman käsitteensä. Pyrimme tutkimuksessa kirjallisuuskatsauksen avulla, tuomaan esille eri määritelmiä yhdistäviä erityispiirteitä ja sen kautta käsittelemään ilmiön vaarallisuutta ja siihen puuttumisen tärkeyttä. Suljemme tutkimuksestamme kuitenkin pois ennalta estävät näkökulmat. Esimerkiksi Vivi Koskinen on tutkinut aihetta opinnäytetyössään ”Jengiytyminen ja väkivaltaisuus” psykologisesta näkökulmasta, ja miten se vaikuttaa väkivaltaiseen käyttäytymiseen, sekä sen kautta pohdittu ennalta estäviä toimia tai näitä toimintoja on tutkimuksissa esitelty. Taas Susanna Mara on kandidaatin tutkielmassaan lähestynyt aihetta selvittämällä, millä edellytyksillä katujengiä voidaan pitää rikoslain 6 luvun 5 §:n mukaisena järjestäytyneenä rikollisryhmänä ja miten jengin jäsenyyttä voitaisiin käyttää koventamisperusteena rangaistuksen mittaamisessa.

Käytämme opinnäytetyössämme aineistona tietokirjallisuutta, ajankohtaisia artikkeleita ja tutkimuksia. Pyrimme myös havainnollistamaan aihettamme ja sen tärkeyttä julkisissa medioissa julkaistuilla uutisilla. Aineiston haussa käytimme Google Scholar – tietokantaa, Theseus -tietokantaa, sekä perinteistä Google hakukonetta. Tutkimuksemme lähteet koostuvat suomenkielisistä ja englanninkielisistä lähteistä. Käyttämiämme hakusanoja olivat muun muassa: katujengi, katujengit, jengiytyminen, jengiytyminen Suomessa, street gang, katujengien erityispiirteet, the special features of street gangs, street gang definition, jengiväkivalta.

3 KATUJENGIEN MÄÄRITELMIÄ

Suomessa on noussut viimeisen kolmen vuoden aikana pelko siitä, onko Ruotsissa esiintyvä jengiväkivalta sekä katujengit rantautumassa Suomeen. Poliisi on tunnistanut pääkaupunkiseudulla noin 100, pääosin noin 20-vuotiaita maahanmuuttajataustaisia miehiä, jotka ovat yhdistettävissä katujengeihin tai liittyvät jollakin tavalla ryhmien toimintaan. Valtaosa näistä nuorista on Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia, mutta osalla heistä on ulkomaan kansalaisuus. Vastaavaa on havaittu myös muissa Suomen isoissa kaupungeissa. Huoli katujengien syntymisestä nousi ensimmäisiä kertoja esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa jo syksyllä 2014. Silloin Helsingissä uutisoitiin liikuvan poikkeuksellisen aggressiivisia poikajoukkoja (Haapajarvi ja Junnilainen, 2014, s. 709). Termiä katujengi välteltiin kuitenkin pitkään. Viranomaiset eivät myöntäneet katujengien olemassaoloa, vaan käyttivät jengeistä puhuttaessa usein termiä ”rikoksilla oirehtiva nuorisoporukka” (Kosonen – Koivuranta 2020). Termin käyttöä on pyritty välttämään yhteiskunnallisessa keskustelussa sen nuorisoa leimaavan vaikutuksen takia tai sen takia, että se voi antaa kyseisille ryhmille näiden kaipaama huomiota ja nostetta.

Viranomaiset alkoivat myöhemmin käyttämään ja siteeraamaan Europolin määritelmää. Vuonna 2020 keskusrikospoliisin ylikomisario Christer Ahlgren kertoi haastattelussaan, että Europolin määritelmän mukaan katujengi on rakenteeltaan jäsentynyt rikollisryhmä, jolla on yhteinen tunnus, symboli, nimi tai säännöt. Tavoitteena katujengeillä on suoraan tai välillisesti vallata reviiriä. Ylikomisario Alghren kertoi myös, ettei Suomessa ole yhtään tämän määritelmän mukaista katujengiä (Töyrylä 2020). Europolin määritelmää ei kuitenkaan löytynyt virallisista lähteistä, kuten Europolin internetsivuilta, eikä sen alkuperää ole myöhemmin pystytty suoraan yhdistämään Europoliin.

Tutkimusten havaintojen perusteella muissakin Euroopan maissa, mutta ei välttämättä kaikissa, on tunnistettu katujengejä tai tämän kaltaisia ryhmiä sekä niiden määrän on huomattu nousseen. Katujengien ja niiden jäsenien ominaispiirteistä on tutkimuksissa mainittu, että jengejä esiintyy usein köyhissä yhteisöissä. Jengit koostuvat usein maahanmuutto- tai vähemmistöryhmien jäsenistä. Ryhmät perustuvat etnisyyteen, kansallisuuteen tai rotuun. Jengien jäsenet ovat pääosin nuoria, yhteiskunnasta vieraantuneita ja syrjäytyneitä miehiä ja he osallistuvat monenlaisiin rikollisiin toimiin. Jengit ovat lisäksi vakaita ja ne voivat olla olemassa pitkiäkin aikoja (Covey 2010, s. 119–120). Pääkaupunkiseudun jengit ovat osiltaan samankaltaisia kuin muualla Euroopassa tunnistetut ryhmät. Jengit löytyvät sellaisilta alueilta, joilla on matalampi sosioekonominen status. Näiden ryhmien jäsenet ovat pääosin vähemmistöryhmiin kuuluvia nuoria miehiä, joilla on rikollista taustaa. Suomessa kuvaus ”köyhistä yhteisöistä” ei sovi tähän kontekstiin, vaikka joillakin alueilla tulotaso onkin keskimääräistä matalampi. Huomioitavaa on myös se, että pääkaupunkiseudulla huolta aiheuttavat nuorisoryhmät eivät perustu etnisyyteen, kansallisuuteen tai rotuun, vaan niiden jäsenistö on monenkirjava, vaikka valtaosa ryhmien jäsenistä kuuluukin vähemmistöryhmiin.

Helsingin käräjäoikeuden antamassa tuomiossa toukokuussa 2022, tuomioistuin kovenssi katujengiläisille annettuja rikostuomioita koventamisperusteella, joka edellyttää sitä, että rikokset oli tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa (R22/1303 tuomio 31.5.2022). Kuitenkaan Suomessa ei ole vielä otettu käyttöön laajalti hyväksyttyä määritelmää katujengille tai sitä ei ole kirjattu lakiin, joten määritelmää täytyy lähteä tarkastelemaan kansainvälisen kirjallisuuden kautta. Termien määrittely on tärkeää, jotta pystymme erottelemaan katujengit nuorten ryhmärikollisuudesta. Nuorisojengejä saatetaan kutsua katujengeiksi, vaikka ne ovat pohjimmiltaan eri asioita. Termin määrittelemisen on tärkeää myös siksi, sekä voimme tehdä kansallisesti, että kansainvälisesti vertailtavaa tutkimusta (Aldridge, Median-Ariz & Ralphs 2012, s. 35).

3.1 Eurogang – kollektiivi

Yksi katujengeistä käytetty ja laajalti akateemisissa piireissä hyväksytty määritelmä on Eurogang-projektin tutkimuksien pohjalta laadittu määritelmä. Eurogang-projekti on eurooppalaisista ja amerikkalaisista tutkijoista sekä päättäjistä koostuva tutkimusryhmä, joka on kokoontunut vuodesta 1998 keskustelemaan Euroopan jengiytymisilmiöstä. Hanke aloitettiin, kun tutkijat havaitsivat eurooppalaisten nuorten ryhmärikollisuuden omaksuneen tapoja, jotka aikaisemmin yhdistettiin amerikkalaisiin nuorisoryhmiin (The Eurogang project <https://eurogangproject.com>). Eurogang-projektin määritelmän mukaan: ”A street gang (or troublesome youth group corresponding to a street gang elsewhere) is any durable, street-oriented youth group whose involvement in illegal activity is part of their group identity.”. Tämän määritelmän mukaan siis katujengi on mikä tahansa kestävä ja katuorientoitunut nuorisoryhmä, jonka jäsenille osallistuminen laittomaan toimintaan on osa sen ryhmän identiteettiä.

Kriminologi ja jengitutkija Malcolm W. Kleinin on avannut töissään tätä määritelmää. Kleinin mukaan määritelmässä kestäväällä tarkoitetaan sitä, että ryhmän olemassaolo on kestänyt useamman kuukauden eikä olosuhteiden muuttuminen, kuten jäsenien vaihtuminen vaikuttaisi siihen jatkuuko ryhmän toiminta. Katuorientoituneisuudella Klein tarkoittaa, että ryhmä viettää aikaa yhdessä kodin ja koulun ulkopuolella, yleensä julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa, kuten kaduilla, kauppakeskuksissa, puistoissa tai näihin verrattavissa paikoissa, kuten myös autoissa. Laittomalla Klein on tarkoittanut rikollista toimintaa, eikä vain pelkästään häiritsevää toimintaa. Nuorta Klein ei niinkään ole määritellyt. Hänen mukaansa katujengien jäsenet ovat yleisesti nuoria, mutta toimintaan saattaa kuulua myös vanhempia jäseniä, jotka ovat 20–30-vuotiaita henkilöitä. Identiteetillä Klein on lopulta viitannut ryhmäidentiteettiin ja siihen, mikä ryhmän sisäisessä kulttuurissa hyväksyttävää, eikä niinkään vain yksittäisen jäsenen identiteettiin.

Määritelmällä on pyritty antamaan tarvittavat ja riittävät ominaisuudet katujengi-termille, jotta sen avulla pystyttäisiin määrittelemään useimmissa tapauksessa katujengit ja erottamaan ne muista nuorisoryhmistä, mutta myös liivijengeistä sekä vastaavista ryhmittymistä (Klein 2006, s. 129–130). Kuitenkin tämän määritelmän soveltuvuutta kuvaamaan nykypäivän katujengejä on kyseenalaistettu. Määritelmän on katsottu korostavan liikaa katu ympäristön merkitystä, joka ei välttämättä sovellu kaikkialle nykypäivänä, sillä osa nuorista viettää aikaa mieluummin sisätiloissa, kuten nuorisotiloissa ja hieman vanhemmat kuntosaleilla tai jonkun henkilön asunnolla. Sisätiloissa nuoret viihtyvät mieluummin huonon sään tai pimeän talven takia, mutta myös siitä syystä, että sisätiloissa nuorisojengit saavat olla rauhassa poliiseilta sekä muiden jengien häiriköinniltä (Aldridge ym. 2012, s. 35–39).

3.2 Erilaisia katujengimääritelmiä

Katujengit mielletään pääsääntöisesti yhdysvaltalaisena ongelmana ja aiheetta on tutkittu huomattavasti laajemmin Yhdysvalloissa kuin esimerkiksi Euroopassa. Tätä kuvaa vahvistaa myös se, että valtamedian esiintuomat mielikuvat katujengeistä pohjautuvat Yhdysvaltoihin (Covey 2010, s. 3). Katujengitilanne ei ole Euroopassa yhtä paha tai samalla tasolla kuin Yhdysvalloissa, mutta tämän arvioimisesta tekee ongelmalliseksi se, että Euroopan maissa ei osata vielä välttämättä tunnistaa jengiytymistä samalla tavalla, kuin juuri Yhdysvalloissa. Vuonna 2006 julkaistussa teoksessa "Street Gang Patterns and Policies" Malcolm Klein ja Cheryl Maxson käsittelevät Pohjois-Amerikan katujengejä, käyden läpi viisi yleisimmin siteerattua määritelmä katu- ja nuorisojengeistä.

Teoksessa mainitaan määritelmä, joka on peräisin National Youth Gang Centeriltä (NYGC), joka toimii Yhdysvaltain oikeusministeriön alla ja teettää vuosittain muutamia kansallisia kyselyitä tuhansille poliiseille sekä seriffeille. NYGC määritteli katujengin kyselyssään seuraavasti: "a group of youths or young adults in your jurisdiction whose involvement in illegal activities over months or years marks them in their own view and in the view of the community and police as different from most other yoputful groups. Do not include motorcycle gangs, hate or ideology groups, prison gangs, or other exclusively adult gangs." Tämä määritelmä halusi erottaa katujengit muista nuorisoryhmistä ja osoittaa, että ryhmän rikollinen aktiivisuus ei ole vain lyhytaikaista tai satunnaista (Klein – Maxson, 2006, s. 5–6).

Ensimmäinen, yksi aikaisimmista teoksen viidestä siteeratuimmista määritelmistä on jengitutkimuksen edelläkävijän, sosiologi Frederic Milton Thrasherin 1927 antama määritelmä. Tämän määritelmän mukaan jengi on alun perin spontaanisti muodostunut väliryhmä, joka sittemmin integroituu konfliktin kautta. Konfliktilla määritelmässä tarkoitetaan jengien välistä tappelua tai välien selvitte-

lyä. Thrasherin määritelmässä syrjäytyminen, organisaation epämuodollisuus sekä väkivalta näkyvät ilmiön keskiössä. Nämä kaikki kolme teemaa myös toistuvat uudemmissakin jengien määritelmässä (Klein – Maxson, 2006, s. 6).

Aikaisemmin mainittu kriminologi Malcolm W. Klein antoi vuonna 1971 määritelmän, joka perustui hänen tekemään tutkimuksiinsa Los Angelesin viidestä suurimmasta jengistä. Määritelmän mukaan nuorisojengi voi olla mikä tahansa murrosikäinen ryhmä nuoria, joita muu yhteisö tai naapurusto pitävät erillisenä ryhmittymänä tai he tunnustavat itse itsensä merkittäväksi ryhmäksi ja he ovat olleet mukana merkittävässä määrin rikollisissa tapahtumissa, joka on saanut kielteisen reaktion naapurustosta ja/tai lainvalvojilta. (Klein – Maxson 2006, s. 6). Kleinin määritelmä korostaa yhteisön näkemystä jengistä ja sitä, aiheuttaako ryhmän läsnäolo esimerkiksi pelkoa naapurustossa tai muissa alueen asukkaissa.

Walter Miller, amerikkalainen antropologi, antoi paljon siteeratun määritelmänsä nuorisojengistä vuonna 1980. Määritelmä perustui hänen tekemiinsä poliisin, median ja muiden toimijoiden haastatteluihin 1970 keskivaiheilla. Millerin määritelmän mukaan nuorisojengi on itsemuodostettu, omnikäisistä koostuva yhteisö, jota yhdistää yhteiset edut ja joilla on tunnistettavissa oleva ja hyvin kehittynyt johtajuus ja muut organisaation piirteet, ja jotka toimivat yhdessä saavuttaakseen tiettyjä tavoitteita, joihin usein kuuluu tietyn alueen hallinta sekä laiton toiminta (Klein – Maxson 2006, 7).

Sosiologi James F. Short Jr:n määritelmän mukaan jengit ovat ryhmiä, joiden jäsenet tapaavat toisiaan säännöllisesti ajan mittaan ryhmän määrittelemien jäsenyyuskriteerien ja organisatoristen ominaisuuksien perusteella; eli jengit ovat ei-aikuisten sponsoroimia, itsemääritteleviä ryhmiä, jotka osoittavat jatkuvuutta ajan myötä. Määritelmä on hänen teoksestaan vuodelta 1996 ja se korostaa jengien olevan ei aikuisten sponsoroimia ja itsemääritteleviä ryhmiä. Short pyrkii välttämään yhteyttä laittomaan toimintaan, jottei se loisi käsitystä siitä, että pystyisimme ennustamaan ryhmän laitonta käyttäytymistä ja että se yliarvioisi rikollisen toiminnan keskeisen aseman jengien elämässä (Klein – Maxson 2006, s. 7).

Viidennen määritelmän mukaan jengi on mikä tahansa kolmen tai useamman henkilön muodollinen tai epävirallinen järjestö, yhdistys tai ryhmä, jonka pääasiallisena toimintona on vakavien rikosten tekeminen. Ryhmällä on nimi, yhteinen tunnistemerkki tai muu symboli, jolla yhtenäisyyttä kuvataan ja ryhmän jäsenet yhdessä tai yksin harjoittavat rikollisen jengitoiminnan mallia. Tämä määritelmä laadittiin 1980-luvun lopulla erottamaan lailliset ryhmät laittomista ja se painottaa jengin olevan jengi vain, jos se on identifioitavissa ulkoisten tunnusten kautta. Määritelmä on omaksuttu Yhdysvalloissa lainvalvontaviranomaisten ja tiedotusvälineiden taholta, sillä se myötäilee vahvasti Kalifornian rikoslain määritelmiä rikollisesta katujengistä (Klein – Maxson 2006, s. 8).

3.3 Kansallisen lainsäädännön määritelmä järjestäytyneestä rikollisryhmästä

Puhuttaessa jengeistä, käsite yhdistetään väistämättä helposti MC-tunnuksia kantaviin prosentti moottoripyöräjengeihin tai muihin vastaaviin perinteisiin rikollisryhmiin. Järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmä lisättiin 1.10.2015 voimaan tulleessa laki uudistuksessa, vaikka koventamisperusteena se on tullut rikoslakiin jo vuonna 1976 mitaamisuudistuksessa. Uudistuksessa otettiin paremmin myös huomioon kansainväliset sääntelyveloitteet asiaan liittyen. Rikoslain 6 luvun 5 pykälän 2 momentissa määritellään järjestäytyneestä rikollisryhmästä siten, että se on vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka RL 11:10 §:ssä tarkoitettu kiihottaminen kansanryhmää vastaan tai 15:9 §:ssä tarkoitettu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen. Järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmä koostuu viidestä eri kriteeristä: ryhmän koosta, pysyvyydestä eli ajallisesta kestosta, jäsenyntyneisyydestä, yhteistuumaisuudesta sekä rikosten vakavuus. Jotta ryhmää voidaan pitää järjestäytyneenä rikollisryhmänä, tulee jokaisen näistä kriteereistä täyttyä.

Hallituksen esityksessä (HE 263/2014 vp, s. 29) mainitaan, että rikosten tekemiseen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa sisältyy se, että rikos on katsottava ryhmän hyväksymäksi, se on tehty ryhmän puolesta, hyväksi tai nimissä. Hyväksyntä ei kuitenkaan edellytä nimenomaista julkilausumista tai ylipäättäen määrättyä muotoa. Tätä puolta pohdittiin mainituksessa Helsingin kärjäoikeuden toukokuussa 2022 antamassa tuomiossa, jossa katsottiin, että osa katujengien jäsenten teoista oli tehty osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa, muun muassa koska rikollisen toiminnan motiivina on ollut ryhmän ja sen jäsenten pyrkimys suojelemaan ryhmän ja sen jäsenten ”koskemattomuutta” ja ”kunniaa” vakavalla väkivallalla ja sen uhalla. Tuomio ei ole vielä lainvoimainen (R22/1303 tuomio 31.5.2022).

Määritelmä järjestäytyneestä rikollisryhmästä on muotoutunut osaksi kansallista lainsäädäntöä kansainvälisten sopimusten kautta. Keskeisimpiä kansainvälisiä sopimuksia, joissa järjestäytyneestä rikollisryhmästä on määritelty, ovat kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus, eli niin sanottu Palermon yleissopimus (SopS 20/2004), yhteinen toiminta rikollisjärjestön toimintaan osallistumisesta Euroopan unionin jäsenvaltioissa (98/733/YOS, EYVL L 351, 29.12.1998) sekä Euroopan unionin neuvoston puitepäättös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta (2008/841/YOS).

Palermon yleissopimus solmittiin, jotta valtiot voisivat vahvistaa yhteistyötään rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä ennalta estämisessä. Yleissopimuksen 2 artiklan a -kohdan mukaan järjestäytyneestä rikollisryhmästä tarkoitetaan sellaista kolmen tai useamman henkilön muodostamaa, rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää, joka on olemassa jonkun aikaa ja heidän tarkoituk-

senaan on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai kyseisen yleissopimuksen mukainen rangaistavaksi säädetty teko välittömän tai välillisen taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn saamiseksi. Artiklan b -kohdan mukaan vakava rikos määritellään sellaiseksi rikokseksi, josta tunnusmerkistön täyttyessä voisi saada vähintään neljä vuotta vankeutta. Artiklan c -kohdassa määritellään, että rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä on ryhmä, jota ei ole muodostettu satunnaisesti välitöntä rikoksen tekemistä varten, sen jäsenillä ei ole välttämättä määriteltyjä tehtäviä tai rooleja, eikä jäsenyyden tarvitse olla jatkuvaa tai ryhmällä ei ole pitkälle kehittyntä sisäistä rakennetta (Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus 20/2004).

Euroopan unionin neuvoston puitepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta korvasi vuonna 2008 yhteisen toiminnan rikollisjärjestön toimintaan osallistumisesta Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan rikollisella järjestöllä tarkoitetaan yli kahden hengen jäseneltyä yhdistystä, joka toimii tietyn aikaa ja heidän tarkoituksenaan on tehdä rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään 4 vuotta vankeutta, josta saa joko suoraan tai välillisesti taloudellista tai muuta materialistista hyötyä. 1 artiklan 2 kohdassa määritellään tarkemmin, että rakenteeltaan jäsentyneellä ryhmällä tarkoitetaan, että ryhmä ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten, jäsenillä ei tarvitse olla nimenomaisesti määriteltyjä tehtäviä, jäsenyyden ei tarvitse olla jatkuvaa, järjestöllä ei tarvitse olla kehittyntä rakennetta (Neuvoston puitepäätös 2008/841/YOS).

Täytyy huomauttaa, että kansainvälisesti on arvioitu, että vain harva jengi täyttää järjestäytyneen rikollisuuden tunnusmerkit tai sen olennaiset kriteerit. Erään tutkijan mukaan järjestäytyneen rikollisuuden määritelmä jengikonseptissa "merkitsee sellaista rakenteellista ja organisoinnin tasoista rikollista salaliittoa, joka on yksinkertaisesti useimpien katujengien kykyjen ulkopuolella". Tämän lisäksi useimmat katujengit ovat rakenteellisesti vain löyhiä, ohimenevää johtajuutta ja jäsenyyttä omaavia, joilla on helposti ylitettäviä uskollisuuskoodeja ja jolla on epävirallisia rooleja muodollisten roolien sijaan sen jäsenille. Tutkijan mukaan jengien järjestäytymispyrkimyksiä rajoittaa se, että niiden jäsenet ovat alttiita satunnaiselle väkivallalle ja jäsenet ovat kehityksellisesti liian nuoria ja liian silmiinpistäviä osallistuakseen järjestäytyneeseen rikolliseen toimintaan (Densley, 2013, s. 5).

4 KATUJENGI-ILMIÖ

4.1 Katujengien kehittyminen

Harbert C. Covey kertoo kirjassaan ” Street Gangs Throughout the World” siitä, millainen vaikutus maahanmuutolla on jengiytymiseen. Teoksessaan Covey käy läpi sitä, miten nuoret sukupolvet, varsinkin toisen polven maahanmuuttajat yleisesti kokevat vaikeaksi integroitua isäntämaan tapoihin ja kulttuureihin. Tämä osittain johtuu heidän omista kulttuurieroistansa verrattuna isäntämaan kulttuuriin. Toisen sukupolven maahanmuuttajat tutkimusten mukaan tuntevat olonsa uudessa kotimaassa sulkeutuneiksi, turhautuneiksi, toivottomiksi ja usein tulevat vihaisiksi uuteen maahan integroitumisen yhteydessä. Tämän takia yleisesti nuoret toisen polven maahanmuuttajat lyöttäytyvät samoin ajattelevien tovereidensa kanssa yhteen ja alkavat viettää aikaa yhdessä, joka johtaa siihen, että ryhmässä turhautuminen paisuu ja alkaa ajattelemaan radikaalimmin vasten uutta asuinmaata. Coveyn mukaan ryhmytymiseen vaikuttavat kielelliset hankaluudet ja kulttuurin omaksuminen, joten on helpompaa olla samaa kieltä puhuvien ihmisen seurassa, kuin opetella uutta kieltä ja uusia tapoja. Tunne siitä, että eri kieltä puhuvaa ja eri kulttuuria omaavaa ei hyväksytä uuteen paikkaan, johtaa vihaan ja sitä kautta toiminta voi johtaa rikolliseen toimintaan ja tavallaan kapinaan uutta asuinmaata kohtaa. Coveyn mukaan edellä mainitut seikat on tutkitusti katsottu lisäävän jengien/katujengien syntymisessä (Covey s. 17–18).

Pääkaupunkiseudulla on samantyyppisiä ryhmittymiä kuin muualla, jotka sijoittuvat matalan sosioekonomisen statuksen alueille. Näiden ryhmien jäsenet ovat pääosin nuoria miehiä, joilla on rikollinen tausta ja jotka kuuluvat vähemmistöryhmiin. Erojakin löytyy, ja ne johtuvat osin asuinalueiden vähäisemmästä eriytymisestä. ”Köyhien yhteisöjen” kuvaus ei sovi Suomen kontekstiin, vaikka tietyillä alueilla tulotaso onkin keskimääräistä matalampi. Huolta-aiheuttavat nuorisoryhmät pääkaupunkiseudulla eivät perustu etnisyyteen, kansallisuuteen tai rotuun, vaikka enemmistö ryhmän jäsenistä onkin vähemmistöryhmistä. Suomessa alueellinen eriytyminen on vähäistä verrattuna angloamerikkalaisiin maihin. Eriytyminen voi olla demografista, sosioekonomista tai etnistä. Helsingin kaupungin tekemän tutkimuksen mukaan hyväosaisimmilla alueilla hyvinvointi kehittyy muita nopeammin, mutta huono-osaisuus kasautuu edelleen tietyille alueille. Itä- ja Koillis-Helsingin alueet ovat jääneet kehityksen tahdistä jälkeen, mutta täydennysrakentaminen on parantanut joidenkin alueiden tilannetta (Helsingin kaupunki 2019).

Tietyillä alueilla vieraskielisten määrä on kasvanut nopeasti viimeisen 20 vuoden aikana, erityisesti lasten osalta. Etninen eriytyminen on kasvanut erityisesti alle kouluikäisten lasten osalta, ja jotkut alueet ovat yli 50 % vieraskielisten lasten hallussa. Useimmat vieraskieliset lapset puhuvat kuitenkin suomea tai ruotsia toisena kielenään. Tietyt ryhmät, kuten somalialaiset, nepalilaiset, bangladeshilaiset, afganistanilaiset ja kosovolaiset ovat erityisen voimakkaasti eriytyneet kantaväestöstä.

Alueellinen eriytyminen voi johtaa itseään ruokkivaan ilmiöön, jossa asunnonvaihtajat ottavat alueen "profiilin" huomioon päätöksinä tehdessään (Helsingin kaupunki 2019).

Sosiologi ja rikosoikeuden professori James Densley on kuvannut katu- tai nuorisojengiytymisen prosessin etenevän tyypillisesti vaihteittain, ja hän on jakanut jengien kehityksen eri vaiheisiin: ajanviettoon (recreation), rikolliseen toimintaan (crime), niin sanottuun yritystoimintaan (enterprise) sekä hallintoon (governance). Densley kuvaa tätä kehitystä talon rakennus esimerkin kautta. Jos joku ajattelisi jengiä talona, niin "ajanvietto" olisi sen perusta. Metaforassa "rikos" merkitsee kehityksen lisäystä ja tämä on se vaihe, kun talo, eli jengi, alkaa näyttämään talolta. Seuraava vaihe, "yritys", vastaa kodin sisustuksen asentamista. Lopulta viimeisessä vaiheessa, "hallinto", tapahtuu sopivien ulko- ja sisäpintojen lisäämisen (Densley, 2013, s. 43). Densley tutki teoksessaan Britanniassa 12 jengiä, tekemällä tutkimuksessaan niin kenttätutkimusta kuin haastatteluja jengien jäsenille.

Ensimmäisessä vaiheessa ryhmän rikollisuus on opportunistista, joka esiintyy yleensä tappeluina tai vandalismina omaisuusrikollisuuden sijaan. Densleyn haastattelema jengiläinen kertoi, että rikolliset "seikkailut" sekä "harjoitukset", kuten tappelut tai ilkeät pikkuteot olivat palkitsevia siinä, koska ne tarjosivat lievitystä tylsyyteen ja vapauttivat aivoissa endorfiinia. Jäsen kuvasi, että tällaisen seikkailun mahdollisuus oli yksi pääsyyistä viettää aikaa jengin jäsenten kanssa. Kivun, vaaran tai muun stressin aiheuttamaa luonnollista humalaa täydennettiin alkoholin ja kannabiksen käytöllä. Jengiläinen kuvasi, että se oli "harmittonta hauskanpitoa" (Densley, 2013, s. 46). Kehityksen toista vaihetta Densley kuvaa niin, että rikollisuus sekä väkivalta voivat nopeastikin muuttua osaksi ryhmän ryhmäidentiteettiä ja -käytäntöä, mutta myös osaksi sen normaalia toimintaa (Densley, 2013, s. 46).

Densley kuvailee ajanvietto- ja rikosvaiheen jengien muistuttavan startup-yrityksiä, joilla on rajallinen toimintahistoria ja kapeat työntekijäedut, jonka perustajajäsenet ylläpitävät tämän kaltaisia ryhmiä. Jokaisen jengin arvo perustuu kokonaan aineettomiin hyödykkeisiin tai niin sanottuihin immateriaaliomaisuuteen laillisilla markkinoilla. Jengiin liitytään, koska värvätyt näkevät niin sanotusti suuren potentiaalisen voiton sijoitukselleen, mutta heidän sijoituksensa on erittäin riskialtis. Jos jengi lakkaa olemasta kilpailukykyinen ja se menee konkurssiin, kaikista osakeoptioista tulee arvottomia. Kolmannessa vaiheessa taas ryhmän rikollinen toiminta alkaa muistuttamaan jo vakiintunutta yritystoimintaa ja se pyörittää tyypillisesti huumausainekauppaa jollakin alueella. Tässä vaiheessa ensimmäistä kertaa, ihmiset hakeutuvat jengiin, toisin kuin jengi hakeutuisi ihmisten luo. Jengi alkaa näyttää vähemmän henkilökohtaista suuntausta toiminnassaan ja enemmän tavoitteellista suuntautumista. Erityisesti se osoittaa sitoutumista taloudellisiin tavoitteisiin rikollisuus keinonaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi (Densley, 2013, s. 52). Densleyn mukaan yritysvaiheen jengit koostuvat henkilöistä, joille osallistuminen rikolliseen toimintaan tarkoittaa henkilökohtaista hyötyä. Jengit

eivät ole pelkästään vain laittomien tavaroiden ja palvelujen tarjoajia, vaan heidän pyrkimyksensä on olla niiden ainoita toimittajia (Densley, 2013, s. 62).

Hallintovaiheessa jengit alkavat tunkeutua ja "hallinnoida" kaikkia naapuruston elämän osa-alueita. Jengin maine on tiukasti sidottu sen hallintaan ja vaikutusvaltaan paikallisessa sekä laajemmassa yhteisössä. Hallintovaiheessa olevat jengit osoittavat niin tahtoa kuin mekanisme käyttäen väkivaltaa ryhmän tavoitteiden edistämiseksi ja ehkä voimakkain väkivallan symboli on ase. Ampuma-aseiden helppo saatavuus erottaa hallintovaiheessa olevat jengit aikaisemmissa kehitysvaiheissa olevista jengeistä. Väkivaltaa käytetään niin suojelemaan huumemarkkinoita niiden ollessa uhattuna, kuin myös estämään muita kilpailemasta vakiintuneiden huumekauppiain kanssa (Densley, 2013, s. 61–66).

Densley kuvailee, etteivät edellä kuvatut vaiheet edusta erilaisia jengiliiketoiminnan luokkia, vaan pikemminkin toteutusvaiheita, joiden läpi jengit kehittyvät ja jokainen vaihe perustuu edelliseen, jengi ylittää edeltäjänsä ja sisältää sen. Kuitenkaan kaikki jengit eivät saavuta kaikkia näitä vaiheita, eikä kehityskulku ole vääjäämätön, mutta ne jengit, jotka pääsevät viimeiseen vaiheeseen ovat käyneet läpi kaikki aikaisemmat kehityksen vaiheet. Kuitenkin jengit, jotka saavuttavat kehityksen korkeimman tason, niiden toiminta ei enää muistuta vain "rikollisuutta, joka on järjestäytyntä", mutta jotain vielä synkempää ja vaikeammin hillittävää: "järjestäytyntä rikollisuutta". (Densley, 2013, s. 66).

Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan yleinen käsitys jengi toimintaan osallistumisesta on se, että nuoria painostetaan liittymään näihin järjestöihin, kuitenkin oikeastaan monet nuoret haluavat kuulua jengiin. Jengit ovat usein houkuttelevia sosiaalisen toiminnan keskuksia, jotka tarjoavat jäsenilleen juhlia, yleistä ajanviettoa, musiikkia, tanssia, huumeita ja mahdollisuuksia osallistua sosiaaliseen toimintaan vastakkaisen sukupuolen kanssa. Jengien jäseniä katsotaan usein ylöspäin muiden nuorten toimesta näiden kapinallisten ja uhmakkaidensa käytöksen vuoksi. Nuorilta kysyttäessä, miksi he liittyivät jengiin, tärkeimpänä syynä kuitenkin esiin nousee sosiaaliset suhteet sekä suojelun tarve (Howell, 2007, s. 43).

Yksi syy jengiytymiseen voi olla myös negatiiviset kohtaamiset poliisin kanssa, jotka voivat provosoida liittymään jengiin. Esimerkiksi jos jonkun kohdalla huonosti hoidettu ensimmäinen pysäyttäminen kadulla voi johtaa siihen, että joku luultavasti kantaa kaunaa poliisia kohtaan ikuisesti. Eräs Densleyn haastattelema jengiläinen kertoi, että hänen toistuneet kielteiset poliisikohtaamiset aiemmin sai hänet vain vihaamaan heitä ja sellaiset kohtaamiset saavat sinut haluamaan tehdä päinvastoin kuin poliisit haluavat. Tämä voi siis periaatteessa laukaista halun olla osa jengiä. Toinen jengiläinen kuvaili Densleyille, että tummaihoisena olet automaattisesti stereotypisoitu ja se on kuin

kaikki mustat ihmiset olisivat rikollisia. Briteissä, kun poliisi sai käytännön, jossa enemmän kuin kolmen ihmistä muodosti ryhmä, teitä pidettiin heti jenginä, jolloin se tarkoitti automaattisesti pysäytystä poliisin toimesta. Tällainen toiminta sai sinut tuntemaan, että "oi, olemmeko nyt jengi? Okei, näytämme teille jengin." (Densley, 2013, s. 25).

Yhdysvalloissa tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että nuoriso- ja katujengien jäsenmallit ovat hyvin ohimenevä ja jengeissä ollaan tyypillisesti vain lyhyt aika. Tutkimukset ovat osoittaneet, että yli puolet nuorista jengien jäsenistä viihtyvät jengissä vain alle vuoden. Tutkimukset ovat myös osoittaneet useissa paikoissa Yhdysvalloissa, että jengien jäsenet yleensä voivat jättää jengin ilman vakavia seurauksia. Nuoret voivat lopettaa oman jengijäsenyytensä kääntämällä prosessin päinvastaiseksi, eli erkaantumalla jengistä, sekä muista jäsenistä vähitellen (Howell, 2007, s. 44).

4.2 Katujengitilanteen kehittyminen pääkaupunkiseudulla

Helsingin Sanomat julkaisi 31.12.2022 kuukausiliitteessään artikkelin "Aika iso biiffi". Artikkelin tapahtumien sarja avaa hyvin Suomessa tapahtuneita "katujengien" välienselvittelyitä, jotka lopulta ovat johtaneet useamman henkilön vankeusrangaistuksiin. Tapausten esitutkintojen pohjalta on saatu luotua tarkempaa kuvaa Suomessa toimivista nuorisoporukoista tai jopa katujengeistä. Kolemme, että artikkeli kertoo hyvin, miten katujengitilanne on Suomessa viime vuosina kehittynyt ja sen takia olemme tiivistäneet sen tähän osioon. Tätä kautta lukija saa ainakin jonkinlaisen käsityksen siitä, miten katujengikulttuuri on viime vuosina näkynyt suomessa eri tapahtumien valossa.

4.2.1 Kaiken alku

Tapahtumat saivat alkunsa suomensomalilaisten räppärien omakustanteisesta kappaleesta *Step-pasin party*. Kappaleen takana olivat Nuteh Jonez ja itseään Yutu Browniksi kutsuvaa artisti, joka tunnetaan myös nimellä YB026. Yutun artistinimi koostuu hänen etu- ja sukunimensä ensimmäisistä kirjaimista ja 026 tulee Leppävaaran postinumerosta 02600. Artisti YB026 on myöhemmin liitetty edustamaan L-City nimistä katujengiä, joka kostuu Leppävaarasta kotoisin olevista nuorista. Artistien kappale nousi lyhyessä ajassa Suomen Spotify-listan ja virallisen singlelistan kärkeen. Samainen kaksikko julkaisi muutamaa viikkoa myöhemmin uuden kappaleen yhdessä artisti Le fvbleosin kanssa, nimeltään P-Block Disstrack (blacflaco, cavalliini). Kappale oli pilkkalaulu, joka kohdistui kahteen tunnetumpaan räppäriin, Blacflacoon ja Cavalliniin, jotka ovat varttuneet Pikku Huopalahdessa, josta P-block katujengin katsotaan olevan peräisin. Kappale itsessään ei nostaanut suurta suosiota, mutta jälkeen päin voidaan katsoa, että sillä on ollut suuri vaikutus Suomen jengihistorian tapahtumissa.

Molemmat edellä mainituista kappaleista ovat ilmeisesti nostaneet tunteita pintaan Suomalaisessa katukulttuurissa, koska kappaleiden jälkeen nuorisojoukkojen välillä on tapahtunut useampi toinen toistaan radikaalimpia yhteenottoja. Ensimmäisenä tapahtumana katsotaan olleen toukokuun 22. päivänä vuonna 2021 tapahtunut välikohtaus Pikku Huopalahden bussipysäkillä, jossa nuoret miehet tappelivat jonkin näköisten huuteluiden ja erimielisyyksien takia. Tapahtuman kulku ja tieto siitä, keitä paikalla on oikeasti tapahtuma aikana ollut, on edelleen epäselvää. Tämä johtuu varmasti siitä, että mukana olleiden kertomukset muuttuivat myöhemmin esitutkinnan aikana ja olivat ristiriidassa keskenään. Paikalla kuitenkin katsotaan olleen aikaisemmin mainittu artisti Yutu Brown ja hänen 19-vuotias kaverinsa Kerza (Helsingin Sanomat, Anu Nousiainen 2022).

4.2.2 Ensimmäinen uhri

Edeltävän tapahtuman jälkeen tapaukset, joiden katsotaan liittyneen tähän suurempaan kokonaisuuteen, alkoivat saada entistä väkivaltaisempia piirteitä. Kolme viikkoa Pikku Huopalahden välikohtauksen jälkeen kaksi nuorten miesten seuruetta törmäsivät toisiinsa Itäkeskuksessa Stoan aukiolla 14. kesäkuuta samana vuonna. Tilanne oli saanut alkunsa, kun Kerza ja artikkelissa nimellä A. esiintyvä henkilö olivat törmänneet toisiinsa Stoan aukiolla. Tilanne tallentui useampaan valvontakameraan, joista näkyi kuinka kaksi henkilöä tönivät toisiaan ja lopulta toinen miehistä puukotti toista ja pakeni paikalta. Myöhemmin selvisi, että puukotettu henkilö oli A. ja puukottanut henkilö oli Kerza. Kuulusteluissa molemmat kertoivat, että tilanne oli saanut alkunsa jostakin someriidasta. Kerza tuomittiin puukotuksesta 6. elokuuta 2021: kolme vuotta ja neljä kuukautta vankeutta tapon yrityksestä.

Kerzan tuomion yhteydessä esiin astui median pyörityksessä useaan otteeseen ollut Milan Jaff, joka on tullut suomeen Irakista monen mutkan kautta ilman perhettä. Samana päivänä, kun Kerzan sai tuomion puukotuksesta, nettiin ilmestyi Milan Jaffin uusin rapvideo. Sen nimi oli *Helsinki City*.

Videon alussa Jaff sanoo: *Kuuntele, tänään pitää hoitaa se äijä*. Sitten kommandopipoiset miehet sieppaavat kadulta miehen, uhkaavat aseella ja työntävät hänet auton takakonttiin. Kommandopiipoissa on tunnus 47. Mies kuljetetaan jonnekin ja siirretään muovipussi päässä sisätiloihin. Jaff ottaa pussin miehen päästä ja sanoo: *Sä teit väärin*. Sitten hän ampuu tätä päähän. Tai on ampuviinaan. Kysehän on musiikkivideosta. Kun Jaffia myöhemmin kuultiin käräjäoikeudessa, hän sanoi, ettei siepattu hahmo esittänyt Kerzaa. Kyse oli kuulemma sattumaa, että video julkaistiin juuri sinä päivänä, jona Kerzan tuomio tuli. Syyttäjän mielestä kyse ei ollut sattumasta.” (Helsingin Sanomat, Anu Nousiainen 2022).

4.2.3 Vantaan Leinelä

Samana päivänä Kerzan tuomiosta ja Milanin rap videon julkaisusta sattui myös tapahtumaketjun kolmas yhteenotto Vantaan Leinelässä. Tapahtumiin liittyy kaksi eri seuruetta, toisessa oli Milan Jaff neljän muun kurdimiehen kanssa ja toisessa kolme suomensomalialaista, joista yksi oli aikaisemmin mainittu Yutu Brown. Tapahtumat lyhykäisyydessään meni seuraavasti: Milan Jaff seurueineen oli ajanut kahdella ajoneuvolla Leinelässä sijaitsevan päiväkodin eteen. Yutu Brown seurueineen oli ajanut autollaan ohi kurdilaisista ja ampunut liikkuvasta autosta neljästi kurdilaisia kohti, sillä seurauksella, että yksi heistä oli saanut hengen vaarallisen ampumahaavan olkavarteen ja luoti päätyi hänen keuhkoihinsa. Kurdiseurue oli vastannut tuleen ampumalla kahdesti ohi ajavaa autoa haulikolla. Ajoneuvon kuski oli saanut haulikon haulin käteensä.

Kuulusteluissa oli kerrottu, että haulikolla ampuva henkilö olisi ollut Milan Jaff, mutta asiaan ei saatu varmaa tietoa, koska haulikkoa ei koskaan löydetty. Käsiaseella tilanteessa neljä kertaa ampunut henkilö oli ”Sakke”. Saken pistooli löytyi, haulikkoa ei. Jäljittäessään sitä poliisi löysi yhden kurdimiehen puhelimesta kolmisenkymmentä valokuvaa aseista. Kuvissa oli pistooleita, revolvereita, pumppuhaulikko ja kivääri. Mies, autokorjaamoyrittäjä, oli tehnyt nettihakuja sanalla *mantaqa*. (Mantaqa on Espoon Leppävaarasta lähtöisin oleva rikollisjengi, johon kuuluu suomalaisia ja ulkomaalaisia. Sen jäsenet ovat saaneet tuomioita huumekaupasta.)” (Helsingin Sanomat, Anu Nousiainen 2022).

4.2.4 Omenahotelli ja Espoon Lintuvaara

Tapahtumaketjuun voidaan laskea neljäntenä liittyvään aikaisemmin esiintyneen A.:n ja Milan Jaffin seikkailut Omenahotellissa, aikomuksenaan tavoittaa hotellista Yutu Brownin artisti kaveri Le fvbelos, eli Fabe. Näin tapahtuikin, sillä A. ja Jaff pahoinpiteli Faben hotellin käytävillä. Tarkoituksena oli ilmeisesti viedä teoilla viesti myös Yutu Brownille.

Omenahotellissa tapahtuneen pahoinpitelyn jälkeisenä päivänä Milan Jaff ja hänen artisti kaverinsa Cavallini kokoontuivat musiikkistudiolla arabianrannassa yhdessä muiden kurdimiesten kanssa. Porukka oli aikeissa lähteä kotibileisiin Espoon Lintuvaaraan. Saavuttuaan kohteeseen, Jaff käski muiden miesten jäädä autoon ja hän nousi autoista ulos yhdessä Cavallinin kanssa. Kotibileet olivat jonkun naisen järjestämät isossa espoolaisessa omakotitalossa, jossa kuuleman mukaan oli esiintymässä Fabe. Yutu Browninkin oli puhuttu olevan bileissä paikalla. Kertoman mukaan vuokrattu asunto oli täynnä juhlijoita. Jaff ja Cavallini avasivat käsiaseilla tulen, ampuen reilu kymmenen laukausta kohti kotibileistä täynnä olevaa asuntoa ja poistuivat paikalta. Jaff ja Cavallinia ei saatu tapahtumapaikalta kiinni, mutta tässä vaiheessa poliisi suoritti jo kuuntelua Milan Jaffin autoon ja

sen kautta kaksikon jäljille päästiin tässä kyseisessä tapauksessa (Helsingin Sanomat, Anu Nousiainen 2022).

4.2.5 Case Kaivuhuone

Koko tapahtumaketju sai päätöksensä suuressa poliisioperaatiossa Helsingin Kaivopuistossa 8. lokakuuta 2021. Poliisi oli kuuntelun ja tarkkailun avulla päässyt Milan Jaffin ja Cavallinin jäljille, jotka olivat suunnitelleet iskua Kaivuhuoneella pidettävälle Yutu Brownin keikalle. Keikkapäivänä Cavallini ja Jaff olivat saaneet mukaansa runsaasti kurdilaistaustaisia nuoria, aseistautumalla teräasein ja pitkin machete veitsin. Yutu Brownin Kaivuhuoneen keikka kuitenkin peruttiin. Hyökkäystä suunnitelleet ja toteuttamassa olevat henkilöt otettiin kiinni poliisin toimesta ennen kuin mitään kerkesi tapahtua (Helsingin Sanomat, Anu Nousiainen 2022).

5 KATUJENGIEN ERITYISPIIRTEET

Tässä luvussa käsittelemme tutkimusten, kirjallisen materiaalin ja uutisartikkeleiden kautta eniten esille nousseita ja meidän mielestämme sellaisia erityispiirteitä, jotka olisivat hyvä jollakin tapaa ymmärtää niin viranomaistyössä kuin siviilielämässäkin. Pyrimme luvussa luomaan käsitystä siitä, miksi katujengit toimivat niin kuin ne toimivat ja miksi katujengit ilmiönä ovat vaarallisia. Luvussa käymme läpi erityispiirteitä eri tutkimusten ja artikkelien kautta ja pyrimme peilaamaan niitä tämänhetkiseen tilanteeseen Suomessa.

5.1 Hierarkiasta

Hierarkkisesti järjestäytyneiden katujenginen taustalla yleisesti on ollut kaveriporukka. Kaveriporukoiden syntymisen syy on ollut yhteenkuuluvuuden tunne, joka on ajan saatossa ajanut kaveriporukkamaisen hengailun jengiytymiseksi. Yhteenkuuluvuuden tunteen lisäksi jengin jäsenille on alettu tarjoamaan turvaa. Tiettyyn porukkaan kuulumisesta on syntynyt status, jota jäsenet ovat kokeneet tarvitsevansa kaduilla. Jotta turvan tunne olisi konkreettinen on jengi porukoiden täytynyt näyttäytyä katukuvassa ja muiden vastaavien porukoiden silmien alla vaarallisemmilta kuin ehkä todellisuudessa ovatkaan. Turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta on yleisimmin ylläpidetty jollakin yhteisillä väreillä tai tunnuksilla, ne viestivät kuulumista jengiin. Jengit ovat ottaneet toimintaansa paljon vaikutteita elokuvista, joissa yleisesti kuvataan jengejä juuri eri värien käyttämisellä tai symboleilla. Media on myös suuressa roolissa jengien ”vaarallisuuden” leviämässä. Jos mediat uskovat jengien piiloviestintään ja julkaisevat porukoista uutisia kansalle, he toiminnallaan lietsovat ja levittävät mahdollisesti valheellista todellisuutta jostakin porukasta muille jengeille. (Howell, 2007, s. 39–40).

Aikaisempaan vaarallisen kuvan luomiseen on myös Densley tarttunut kirjassaan ”How Gangs Work”. Densley mainitsee kirjassaan, että jos jengit haluavat kasvaa tulee niiden ottaa alueita haltuun. Haltuun ottaminen tapahtuu yksinkertaisesti vähitellen kaduilla toimimalla ja sitä kautta väkivaltaisen maineen ja pelkokuvan luomisen avulla. Densley mainitsee myös kirjassaan, että on arvioitu, että jengeille kunnioituksen saaminen on arvokkaampi syy jengien jatkumolle kuin itse rikoksilla saatu rahallinen hyöty. Jengien jäsenet luottavat jengiensä maineeseen uhkaustensa pohjana (Densley, 2013, s. 48).

Naapuri maassamme Ruotsissa katujengit ilmiönä ovat rantautuneet Ruotsiin 2000-luvun alussa. Jengi levottomuuksia onkin saanut lukea mediasta jo useamman vuoden ajan, ennen kuin ilmiö on rantautunut Suomeen. Ruotsissa ilmiö ei siis enää ole uusi ja sitä on ehditty jo useampi vuosi tutkia. Leinfelt ja Rostami (2012) ovatkin tehneet tutkimusta Tukholman jengeihin puutumisesta,

sekä niiden ennalta ehkäisystä. Leinfeltin ja Rostamin tutkimuksesta ilmenee samoja piirteitä katujengeistä kuin Howellilla ja Densleyllä aiemmassa kappaleessa. Leinfeltin ja Rostamin tutkimuksessakin mainitaan, että he huomasivat katujengien identiteettiin kuuluvan rikoksiin syyllistyminen ja jengit tekivät siitä jopa itselleen tavaramerkin tai brändin. Väkipalsta ja sillä uhkaaminen jengien mielestä lisäsi heidän uskottavuuttansa, koska ihmisen eivät uskaltaneet vastustaa heitä maineen takia. Leinfeltin ja Rostamin tutkimuksessa ilmenee, että katujengit osiltaan kopio järjestäytyneiden rikollisryhmien tapoja, mutta katujengit ovat kuitenkin vähemmän organisoituja ja ovat todella riippuvaisia vahvasta johtajasta. Katujengit myös poiketen järjestäytyneistä rikollisryhmistä mainostivat rikollista toimintaansa ulospäin paljon avoimemmin. Joillakin katujengeillä oli kuitenkin omat järjestys ja toimivaltasäännöt, sekä ohjeita toimia ulkopuolisten henkilöiden kanssa. Osalla jengeistä oli myös ohje jengistä eroamiseen ja niiden mukaan eroamisesta joutuisi maksamaan jopa 50 000 Ruotsin kruunua eli noin 5000 euroa. (Leinfelt & Rostami 2012, s. 253–256). Todettakoon, että tutkimusten perusteella katujengit yrittävät kuitenkin pitää toimintansa osaltaan organisoituna, mutta eivät kuitenkaan ole toistaiseksi yhtä organisoituja kuin järjestäytyneet rikollisryhmät.

Tutkimusten perusteella voidaan katsoa, että katujengit ovat perinteisiä järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä heikommin organisoituja ja muutenkin, ehkä vaikeammin tunnistettavissa. Suomessa katujengikeskusteluissa on noussut ilmi viitteitä siitä, että katujengit ovat perinteisiin rikollisryhmiin verrattuna enemmän hajanaisempia kokonaisuudeltaan. Johtuen jäsenten ja heidän rooliensa runsaasta vaihtelusta. Asiaa on kommentoinut mediassa Itä-Uudenmaan apulaispoliisipäällikkö Seppo Kujala seuraavasti: ”Jengit eivät ole yhtä kiinteitä niin kuin perinteiset liivijengit, vaan niiden kokoonpano vaihtelee.” Siksi onkin todella vaikeaa eritellä ketkä todellisuudessa kuuluvat riittävällä laajuudella jengin toimintaan, koska jengiläiset saattavat viettää aikaa jengin ulkopuolistenkin kanssa. Jengien ympärillä pyörii täten paljon henkilöitä, jotka eivät suoraan osallistu jengin rikolliseen toimintaan, siksi jengien koko ja pelottavuuskin saattaa vaikuttaa suuremmalta mitä se todellisuudessa on. (Massinen 2021, Vantaan sanomat). Tätä samaa asiaa kuvaili keskusrikospoliisin tutkija Petri Danielsson haastattelussaan. Katujengien rakenne ei yleensä ole yhtä hierarkkinen tai selvärajainen kuin monilla tunnuksellisilla rikollisryhmillä. Jäsenyys on usein epämuodollista, ja jotkut henkilöt voivat olla jengin vaikutuspiirissä vain löyhästi tai lyhytaikaisesti. Katujengeillä on kuitenkin usein myös johtohahmoja tai vähintäänkin ydinryhmä ja näiden ympärillä vaikuttavia henkilöitä. (MTV3, 2022).

Rikosseuraamuslaitoksen erityisasiantuntija Petri Suotula kertoi haastattelussaan ilmiön näkyvän pääasiassa lähinnä pääkaupunkiseudun vankiloissa. Katujengien vaikutuspiirissä olevien vankien määrä on ollut kasvussa viime vuosina. Suotulan mukaan ilmiö aiheuttaa uudenlaisia haasteita esimerkiksi sen tunnistamisessa, ketkä vangit ovat jengien vaikutuspiirissä tai toimivat jengien hyväksi. Suotula kommentoi, että katujengeissä rakenteet ovat erilaisia kuin mihin rikosseuraamuslaitoksella on totuttu järjestäytyneen rikollisuuden kanssa. Hänen mukaansa jäsenyydet ja asemat

eivät ole yhtä staattisia kuin perinteisissä järjestäytyneen rikollisuuden piireissä. Myös jengien välillä on keskinäisiä jännitteitä ja suhteita, jotka saattavat muuttua hyvinkin nopeasti. Nämä aiheuttavat vankiloissa turvallisuusuhkia ja turvallisuuspoikkeamia, jotka ilmenevät toisinaan vankien välisenä väkivaltana. Aiheeseen otti kantaa myös Helsingin vankilan yksikönpäällikkö Danila Gangnuss joka kertoi, että nuorten aikuisten jengit näkyvät jo vankilassa, vaikka jengien läsnäolo on asiana sangen uusi. Gangnussin mukaan Helsingin vankilassa ilmiöön liittyy kaksi perustavanlaatuaista ongelmaa. Hänen mukaansa verrattuna järjestäytyneeseen rikollisuuteen näillä ryhmittymillä ei ole yleensä samalla tavalla kiinteää struktuuria ja johtosuhteita. Tämä aiheuttaa heille haastetta sen tunnistamisessa, kuka kuuluu mihinkin ryhmään. Se taas aiheuttaa heille merkittäviä haasteita muun muassa turvallisuuden näkökulmasta (Nykänen, 2023, Helsingin Sanomat).

Toistuvasti eri tutkimuksissa ja katujengejä käsittelevissä kirjoissa nousee esille jäsenten keskinäinen lojaalius, joka on jäsenten välillä muodostettu yleensä ystävyyden pohjalta. Lojaalius katsotaan usein myös tärkeämpänä kuin hierarkisuus jengin sisällä. Verrattaessa katujengejä perinteisemmän moottoripyöräjengiin. Moottoripyöräjengeihin liittyvissä rikoksissa usein voi olla vaikeaa selvittää onko teko ollut vain yksittäinen rikos vai onko siihen tullut johtoportaalta tai, että onko rikos tehty yhteisen edun tavoittelemiseksi. Katujengien tai katujengeihin liittyvät rikokset sen sijaan saatetaan toteuttaa porukassa tai vähintään avunantona jollekin toiselle, sillä tutkimusten mukaan nuoret yleensä tekevät rikoksia toistensa seurassa näyttämisen halun, ryhmään hyväksymisen ja kunnioituksen saamiseksi (Salmi 2006, s. 199). Lisäksi nuoriso ja katujengiläiset käyttävät rikostensa ja katuryöstöjen onnistumiseksi huomattavaa ylivoimaa tarkoituksenaan luomalla kohteelleen konkreettisen väkivallan uhan ja altavastajan aseman tilanteessa (Palmén 2022, MTV3). Nuorten mukaan väkivallalla on suuri rooli eri ryhmissä ja jengeissä. Väkivaltaa pidettiin ryhmään kuulumisen ehtona, sillä tuotetaan ja ylläpidetään järjestystä. Nuoret kokevat, että väkivaltaisen henkilön kanssa oleminen tai mukana olevaa asetta pidettiin oman turvallisuuden takeena (Salmi 2006, s. 218–219).

Suomessa ei ole uutisointia tai tutkimuksia naisten asemasta jengeissä, mutta James A. Densley tutustui tähän tutkimuksessaan Britanniassa. Densley kuvaili, että tytöt pelaavat ehkä monipuolisinta roolia, kun puhutaan kaikista jengeihin kuuluvista. Haastatteluiden kautta tuli ilmi, että suurin osa naispuolisista jengien jäsenistä ovat joko vara- tai lisäjäseniä jengeissä. Haastattelussa yksi jengiläinen kuvaili, että naiset ovat "bändäreitä", vedoten siihen, että heitä naiivisti pidetään vaarattomina "sosiaalisina palkkioina". Vaikka jotkut tytöistä saattavat nousta riippumattomiksi miesten auktoriteetista, ovat tytöt tyypillisesti alempana hierarkiassa ja miespuolisten jengin jäsenten alaisia. Toinen haastateltu kuvaili, että tyttöjä kohdellaan vähällä kunnioituksella ja että he ovat helposti korvattavissa: "Kun tyttö jää kiinni, niin pojat etsivät toisen tämän tilalle, joka tekee työn loppuun.". Tytöt ovat kuitenkin "hyödyllisiä", haastateltavan mukaan, sillä tytöt tekevät ne likaiset asiat,

joita pojat eivät halua tehdä tai jotka saattaisivat pojat vaaraan, kuten pitelemään asetta kädessään tai säilyttämään huumeita tai suurta määrää rahaa talossaan.

Sillä viranomaiset pienemmällä todennäköisyydellä tarkastavat tai epäilevät naisia. Naiset suorittavat tästä syystä jengeissä keskeisiä tehtäviä, kuten laittoman tavaran tai tiedon salakuljettamista, rahanpesua, kilpailijoiden houkuttelemista väijytyksiin, yhteydenpitoa jengien ja jengin jäsenten välillä tai jengin ja vankilan välillä. Tehtäviin kuuluu myös alibeina toimimista, logistisen tai sisäisen tuen tarjoaminen. Jotkut tytöt saattavat jopa tehdä strategista työtä, kuten esimerkiksi soluttautamalla paikallishallinnon virastoihin taatakseen tiedustelu tietoa jengin jäsenille. Yhden jengiläisen mukaan tyttöjen alistuvan roolin ironinen puoli on se, että "petipuheiden" kautta, he tulevat tietoisiksi jengien salaisimmista ja arkaluontoisimmista tiedoista.

Densleyn mukaan riittää, kun tyttöjen seksuaalisesta roolista jengeissä sanotaan se, että tytöt ja jengin jäsenet tyypillisesti "sitoutuvat suhteen, ystävyysden tai minkä tahansa muun vastaavan kautta", oli tämä suhde sitten kuinka loukkaava tahansa, kuten yksi jäsen kuvaili. Suurin enemmistö jengien jäsenistä on teini-ikäisiä ja heidän suhteensa naisiin aiheuttaa suurimman osan jengien sisäisistä ja jengien välisistä konflikteista (Densley, 2013, s. 79).

Yhdysvalloissa on vallinnut myytti, jonka mukaan jengit dominoivat tyttöjä. Se juontaa juurensa liioitelluista kuvista hallitsevista jengeistä, mutta pääasiassa se näyttäisi johtuvan miesten yleisestä taipumuksesta katsoa naisia jengeissä omaisuutena ja ylimääräisinä osallisina toimintaan. Tutkimuksissa jengien jäsenet ovat toistuvasti kertoneet tutkijoille, että ryhmäseksi oli vihkimisrituaali naisjengi jäsenille, kun todellisuudessa kuitenkin niin sanottu seksuaalinen jengityö näyttää suurelta osin olevan fantasia, jonka miespuoliset jengin jäsenet usein pukeneet sanoiksi. Jengeihin kuuluvien naisten antamat lausunnot ovat kuitenkin suurilta osin kumonnet myytin useissa tutkimuksissa. Naiset kuuluvat yhä useammin jengeihin ja vaikka naispuoliset jengit ovat edelleen suhteellisen harvinaisia, naiset ovat aktiivisia tekijöitä monissa jengeissä (Howell, 2007, s. 44).

Ruotsissa on havaittu, että naisten rooli jengeissä on ollut muuttumassa. Aiemmin naiset eivät osallistuneet aktiivisesti jengin toimintaan, mutta saattoivat esimerkiksi vastentahtoisesti olla piilottamassa aseita, huumausaineita tai toimia bulvaaneina. Näyttäisi, että tällä hetkellä he ovat muuttumassa aktiivisemmiksi toimijoiksi ja saattavat toimia esimerkiksi linkkeinä eri verkoston jäsenten välillä. Naiset ovat ottaneet myös aktiivisempaa roolia toiminnan suunnittelussa, kuin myös erilaisen rikossuunnitelmien täytäntöönpanovaiheissa (Polisen, 2019, s. 31–32).

5.2 Näyttämisen halu – kasvojen menetyksen pelko

Lienin toteuttamassa tutkimuksessa ilmenee, että jenginuorilla yhdistävänä tekijänä on kasvojen menetyksen pelko, joka tekee niistä herkästi haavoittuvia. Jengiläiset kertovat, että ovat usein aseistautuneita ja valmiina konflikteihin. Heidän mukaansa kaduilla on paljon vihollisia. Jengien käsitys maskuliinisuudesta perustuu fyysiseen voimaan ja väkivallan teoilla saa jengin sisälläkin arvostusta. Edelleen korostuu pelkokuvan luominen ja levittäminen, jotta muiden ryhmien silmissä ansaitaan kunnioitus ja tietyn lainen tunnustus. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaiset jengiläiset pitävät norjalaisia nuoria raukkamaisina, koska eivät ole yhtä valmiita tappelemaan kuin he. Tutkimuksen mukaan, jos kantanorjalainen haluaa jengiin mukaan, niin tulee hänen osoittaa kunnioitus ja maskuliinisuus väkivaltaisilla teoilla. (Lien 2001, s. 165–174).

Kunniaan liittyvät käsitteet tarkoittavat sitä, että henkilö on erityisen tarkkaavainen mahdollisten loukkausten suhteen, mikä saattaa johtaa lisääntyneeseen halukkuuteen käyttää väkivaltaa. Monet maahanmuuttajat ovat tuoneet mukanaan kotimaastaan kunniaan liittyviä ajatuksia, ja nämä ajatukset ovat siirtyneet sukupolvelta toiselle. Nämä kulttuuriset ajatukset voivat levitä ja juurtua, kun ympäristö on otollinen niille. Jos yksilön olosuhteet luovat pessimistisen näkemyksen tulevaisuudesta, kunniaan liittyvät käsitteet voivat muuttua erittäin voimakkaiksi. Norjassa jenginuoret käyttävät väkivaltaa saadakseen aseman paikallisessa yhteisössä, koska he kokevat paljon pelkoa ja haluavat saada tunnustusta ja vaikutusvaltaa. (Lien 2001, s.165–174).

Nykyaikainen teknologia ja sosiaalisten medioiden suuri kulutus on muuttanut jengien toimia ja mahdollisuuksia tulla enemmän näkyviksi niin normaali kansalle kuin myös toisten jengien silmissä. Jengin jäsenet "tägäävät" sosiaalisen median sivustoja postauksilla ja kuvilla. Jengit maalaavat tyhjiä seiniä omilla tunnuksillaan tarkoituksenaan merkata aluetta ja mainostaa läsnäoloaan. Jengit osoittavat epäkunnioitusta tai uhmaa toista jengiä peittämällä kilpailijansa maalauksia ja päälle saatetaan kirjoittaa oman jengin nimi tai jengiläisen nimi. Suuremmat "tunnisteet" hyvin näkyvillä alueilla antavat jengin jäsenille kerskumisen oikeuksia jengissään. Ainutlaatuiset jengisivustot toimivat virtuaalisena alueena ja niitä valvotaan samalla tavalla kuin fyysisiä alueita. Yksikin epäkunnioitava kommentti, joka on kirjoitettu etäältä kilpailevalle jengin jäsenelle voi kasvaa todelliseksi väkivallaksi kaduilla. Koska sosiaalinen verkostoituminen on välitön ja liikkuvaa, loukkaus voidaan lähettää, lukea ja vastata reaaliajassa, mikä lisää välittömyyttä ja impulsiivisuutta konflikteihin ja kosto toimia. (Densley, 2013, s. 100).

140 merkin julkaisupalstat jättävät paljon jokaisen lukijan oman tulkinnan varaan. Esimerkkinä, yksi jengiläinen vietiin sairaalaan hoitoon pienien vammojen takia, jotka olivat syntyneet OC-kaasutuksen yhteydessä. Muutamassa minuutissa tästä, ihmisen julkaisivat internetissä kommentteja, että uhri olisi kaatunut autotiellä ja jäänyt auton alle, sokeutunut ja oli saanut lukuisia pysyviä

fyysisiä vammoja ja psykologisia traumoja. Mikään näistä ei kuitenkaan ollut totta vaan uhri oli saanut hoitoa OC-kaasutuksen takia. Nykyisessä digitaalisessa maailmassa uutiset liikkuvat nopeasti. Loukkaukset julkistetaan kaikkien näkyville ja ne jäävät ikuisesti internettiin, joka tarkoittaa sitä, että katujengienkin pienet julkaisut saattavat paisua suuriksi julkisiksi katastrofeiksi. Kun julkiset loukkaukset tulevat kaikille reaaliajassa, ei ole mahdollista ajatella järkevästi ja hieman rauhoittua. Internetin kautta moni radikalisoitunut yksilö löytää samoja aatteita tukevia henkilöitä ja saattaa heidät todella helposti yhteen. (Decker & Pyrooz 2011b, Sageman 2008).

Jengien teknologisten alustoiden käyttö eroaa radikalisoituneisiin ryhmiin nähden, koska usein jengien tarkoitus on mediassa tavoittaa vihollisryhmien kannattajia ja sivusta seuraajia ennemmin kuin itse jengiläisiä. Esimerkiksi 2008 MySpace sovelluksesta poistettiin video, jossa oli verinen ja harkattu poika, jonka DSN (Dont Say Nothing) jengin jäsenet pakottivat riisuuntumaan. Poika pakotettiin kertomaan hänen nimensä ja toistamaan DSN-jengin lyhennettä (Tompson, 2010). Tässäkin korostuu vahvasti se, että jengit pyrkivät saamaan väkivallan avulla itselleen kunnioitusta ja luomaan pelkokuvaa sosiaalisen median avulla.

Monilla jengien jäsenillä on oma sosiaalisen median alusta, joissa he korostavat seuraajilleen ja vastustajilleen oman jenginsä voimaa ja kokoa. Sosiaalisia medioita pyritään kasvattamaan ja saamaan mahdollisimman paljon seuraajia, joka heijastuu vastustajille suurena kannatuksena ja taas voimakkuuden osoituksena. Yksi amerikkalainen poliisi kuvasti ilmiötä seuraavasti: Kuvittele jos jengisi sosiaalisen median sivustolla on 50 seuraajaa, mutta lähimmällä vastustajallasi on 1000 seuraajaa. Haluaisitko lähteä haastamaan heitä ja aloittaa tappelun sen jengin kanssa? Ja nuorelle jengiin pyrkivälle, kumpaan noista edellisistä jengeistä mieluummin liittyisit? Se on suosion keräämis- kilpailu. (Densley, 2013, s. 101).

Yksi Iso-Britanniassa katujengien käyttämä tapa luoda pelkoa tai nöyryyttää kilpailijoitaan ovat happohyökkäykset. Vuonna 2017 uutisoitiin, että Lontoosta on tullut nuoriin miehiin kohdistuneiden happohyökkäysten maailman pääkaupunki, ja katujengit käyttävät yhä enemmän niin sanottuja "kasvojen sulattajia" kohteitaan vastaan. Aihe herätti keskustelua Ison-Britannian parlamentissa, jossa kansanedustajat harkitsivat erittäin syövyttävien nesteiden myynnin kieltämistä alaikäisille ja hapon hallussapitoa koskevien lakien uudistamista. Poliisin mukaan hyökkäyksissä käytetään usein helposti hankittavia tuotteita, kuten viemärien ja uunien puhdistusaineita. Useissa tapauksissa uhrit kärsivät elämää muuttavia vammoja (Dewan, 2018). Entinen katujengin jäsen kertoi haastattelussaan, että hapon käyttö oli "win-win-tilanne", koska se oli halpaa ja toisin kuin aseiden tai veitsien kantaminen, siitä ei seuraa rangaistusta (Collier, 2017). Sillä syövyttävät aineet aiheuttavat hirveitä elin ikäisiä vammoja uhreilleen, katujengit suosivat happohyökkäyksiä nöyryyttääkseen kilpailijoitaan.

Jatkuvasti eri tutkimuksissa ja aiheesta kirjoitetuissa kirjoissa vuosikymmenestä riippumatta toistuu, että jengien suurin pelko on jengin maineen menettäminen. Maineen kerääminen, pelkokuvan luominen ja kunnioituksen ansaitseminen ovat avain asemassa katujengien toiminnoissa ja käytössä. Voidaankin katsoa, että kunniauskulttuuri on yksi erityispiirre, joka jokaista katujengiä jollakin tapaa yhdistää. Oikeastaan vuosien saatossa vain arvostuksen keräämisen metodit ovat muuttuneet kehittyneen teknologian myötä, mutta perimmäinen tarkoitus on edelleenkin sama kuin esimerkiksi 20 vuotta sitten.

5.3 Vaikenemiskulttuuri

Vasikointi on termi, jota käytetään yleisesti siinä yhteydessä, kun joku rikollisesta toiminnasta tietävä kertoo viranomaiselle jonkin tutkintaa helpottavan seikan. Tieto, joka voi edistää tai helpottaa rikoksen tutkimista (esimerkiksi jonkun osallisen nimen, huume kätkön piilopaikan yms.). Vasikointi ei ole uusi ilmiö yleisesti rikollisissa piireissä ja se peilautuu sieltä myös katujengi maailmaan. Jengit noudattavat vaikenemiskulttuuria erittäin tarkasti sen takia, että salassapito edistää liiketoimintaa ja se varmistaa jengien pitkäikäisyyden.

James Densley käsittelee tutkimuksessaan vasikointia ja käyttää hyvää raamatullista vertausta, että jengit rikkovat monia, ellei suurinta osaa Raamatun kymmenestä käskystä, mutta on olemassa yksi Vanhan testamentin kohta, joka resonoi syvästi jengien jäsenissä "Joka suistaa suunsa, se säilyttää henkensä, mutta avosuinen joutuu turmioon." (Sananlaskut 13:3). Jengi jäsenet harjoittavat Isossa-Britanniassa mafian inspiroimaa "vaikenemisen koodia", joka takaa suojan syyteiltä tai tuomioilta. Kaikkien jengin jäsenten täytyy pysyä hiljaa ja ylläpitää "hiljaisuuden muuria" jengin ympärillä. Yksi Densleyn haastattelema jengiläinen kertoi, että jopa jengin nuorimmat jäsenet ovat asiantuntijoita todistajien pelottelemisessa, tunnistusrivien viivyttämisessä ja löytämään keinoja lykätä oikeuden istuntoja. Esimerkiksi pyytämällä lääkärinlausuntoa kelpoisuudestaan tai kunnostaan puolustaa itseään oikeudessa tai että hän ei yksinkertaisesti vain ilmesty paikalle istuntoon. Jokainen näistä toimista, puolestaan vahvistaa kuvaa jengin jäsenistä ihmisinä, jotka kieltäytyvät antamasta todisteita viranomaisille ja käyttää kaikkia tarvittavia keinoja tapausten tuhoamiseksi, eli päihittääkseen oikeusjärjestelmän. Yksinkertainen "en kommentoi" -vastaus kuulustelun aikana voi lisätä vankeusrangaistuksen pidentämisen todennäköisyyttä, mutta jengien jäsenille se tarkoittaa sitä, että kun ihmisiä pidätetään, vasta silloin näet, ketkä todella ovat ystäviäsi. Kuka tahansa, joka puhuu ohi suunsa kuulusteluhuoneessa, et voi koskaan luottaa häneen enää. Vasikoiminen on itsemurhaa (Densley, 2013, 92–93).

Ruotsin poliisi on havainnut, että heillä paikallisiin rikollisverkostoihin liittyy vaikenemiskulttuuria, eli rikostapauksiin on todella vaikea löytää todistajia, sillä nämä pelkäävät vastareaktiota, kuten uhkai-

lua tai väkivaltaa. Riskinä poliisin mukaan on se, että itesesensuuri leviää viranomaisten keskuuteen, mikä voi uhata laajemmin koko yhteiskuntajärjestelmää. Esimerkiksi kidnappaukset ja painostus, jopa joissain tapauksissa kidutus ovat yleistymässä toimintamalleina ruotsalaisissa ryhmittymissä. Näitä käytetään esimerkiksi vastapuolesta tarvittavan tiedon saantia varten (Polisen, 2019, s. 32).

Suomessakin vaikenemiskulttuuri on osa katujengejä. Esimerkiksi maaliskuussa 2023 uutisoitiin, että Helsingin poliisilaitos oli tutkinut katujengeihin liittyvää rikoskokonaisuutta, jonka esitutkinnan perusteella poliisi epäilee, että katujengin johtohahmo jakoi vankilasta ohjeita jengin jäsenille ulkomaailmaan. Poliisin mukaan vankilassa ollut johtohahmo antoi ohjeita muille jengin jäsenille, jotta nämä vaikuttaisivat johtohahmoa koskevien rikosepäilyjen mahdollisiin uhriin tai todistajiin (Moilanen – Kantola, 2023).

Jengien vastenmielisyyttä vasikoimista kohtaan avaa parhaiten Stop Snitching -sivusto, joka ajettiin alas tammikuussa 2011. Sivusto tarjosi apua ihmisille, jotka eivät halunneet tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa ja julkaisivat kiistanalaisia lentolehtisiä ympäri Etelä-Lontoota, jossa ihmisiä kehoitettiin olemaan antamatta tietoja poliisille sen jälkeen, kun 17-vuotias Sylvester Akapalara ammuttiin kuoliaaksi Peckhamissa, Lontoossa (Densley, 2013, s. 93).

Sloganit Stop Snitchin' tai Snitches Get Stitches saivat Yhdysvalloissa kansallista huomiota vuoden 2004 lopulla Baltimoressa. Marylandissa, julkaistiin DVD sisältäen materiaalia useista miehistä, jotka väittävät olevansa huumekauppiaita. Huumekauppiaat uhkasivat väkivallalla kaikkia, jotka ilmoittaisivat viranomaisille mitään, tietoja rikoksista. Uhkailu koski etenkin niitä, jotka ilmiantoivat muita saadakseen kevyemmän tuomion omista rikoksistaan. Stop Snitchin' sloganista tuli myöhemmin osa hip-hopin yhteisön valtavirtaa, sillä monet räppärit ilmaisivat tukensa tälle mantralle. Kokonaisia kappaleita oli omistettu varoittamaan muita vasikoinnin tai todistamisen väkivaltaisista seurauksista. Kun sana levisi, vastaavista asusteista tuli suosittuja erityisesti urbaanissa nuorisomuodissa, erityisesti stop-merkki t-paidat, joissa oli sanat "Stop Snitching". Joissakin t-paidoissa oli väärennetyjä luodinreikiä, mikä tarkoittaa, että vasikat pitäisi (tai tullaan) ampumaan teoistaan (Densley, 2013, 93).

Esimerkkejä "vasikoinniosta" johtaneesta väkivallasta on Baltimoressa tapahtunut Angela Dawson murha, joka tapettiin yhdessä tämän viiden lapsensa sekä aviomiehensä kanssa 16. lokakuuta 2002. Dawsonien talo tuhopoltettiin, kun Angelan oli ilmoittanut poliisille naapurustossa tapahtuvasta laittomasta toiminnasta, kuten huumeiden myynnistä (Gettleman, 2002). Toinen esimerkki on 15-vuotiaan Michael Brewerin tapaus Deerfield Beachillä Floridassa, joka lokakuussa 2009 kastettiin isopropyylialkoholiin ja sytytettiin tuleen hyökkääjien huutaessa "Hän on vasikka, hän on vasikka.". Poliisin selvityksen mukaan Brewer oli ilmeisesti ollut velkaa yhdelle epäilyllistä 40 dollaria

videopelistä, eikä ollut maksanut sitä. Tästä syystä epäillyn väitetään varastaneen Brewerin isän polkupyörän. Brewer ilmoitti pyörän varastetuksi sunnuntaina, ja epäilty pidätettiin sinä päivänä (CNN, 2009.)

5.4 Alueet - Brändi

Ruotsissa on ilmennyt, että osa katujengeistä toimii tai on toiminut franchising-periaatteella eli ne antoivat oman jenginsä nimen ja merkkinsä vastineeksi uusien jengiläisten maksaessa heille osuuden rikoksista saadusta hyödyistä. Tämän kaltainen jengien levittäytyminen teki niistä entistäkin varakkaampia. Katujengit pyrkivät myös toiminnallaan saamaan tietyllä alueella jo vaikuttavia jengejä liittymään heihin. Osa jengeistä, kuten laajalti vaikuttava Black Cobra, teki hyvin avointa rekrytointia. Esimerkkinä Black Cobran jäsenet avoimesti kiersivät kaduilla rekrytoimassa ja markkinoimassa omaa ryhmäänsä. Nykyään kuitenkin katujengien rekrytointi ei ole niin avointa heikoman hierarkkisuuden ja johtosuhteiden takia. Katujengit kuitenkin aikaisemmista tavoista poiketen pyrkivät panostamaan enemmän määrään kuin laatuun, jotta ryhmälle saadaan vain mahdollisimman paljon tukijoita (Leinfelt & Rostami 2012, s. 256–257).

Tämän kaltaiset ilmiöt tekevät katujengeistä todella vaarallisia ja nopeasti kasvavia, koska uusien jengien ei tarvitse enää itse markkinoida ja kasvattaa oman jenginsä uskottavuutta, vaan voidaan hyödyntää jo olemassa olevan jengin mainetta ja vaarallisuutta. Ilmiö ei suinkaan kuitenkaan ole uusi, sillä se on osittain jo esiintynyt moottoripyöräkerhojen maailmassa, missä monilla suuremmilla jengeillä on niin sanottuja alakerhoja, jotka tunnustavat pääkerhon ideologiaa ja värejä ja täten saavat itselleen suuren kerhon ”suojan ja kunnioituksen”.

Leinfeltin & Rostamin (2012) mukaan katujengien rekrytointiprosessi on nopeampi ja joustavampi verrattuna esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisryhmään rekrytoiminen. Heidän mukaansa amerikkalaisessa tutkimuksessa on käynyt ilmi, että katujengien jäsenet keskimäärin pysyvät jengeissä vain vuoden. Koska jäsenten pysyvyys jengeissä on niin lyhyt, tuottaa se haasteita viranomaisille katujengiläisten kartoittamisessa ja valvonta muodostuu haastavammaksi.

Kotimaisissa medioissakin on nostettu jatkuvasti esille katujengien liitännäisyyksiä tiettyihin asuinalueisiin tai kaupunginosiin. Ylen julkaisemassa artikkelissa Jengien juuret (Mari Jäntti, 18.12.2022) viitataan katujengien alueellisuuteen seuraavasti:

”Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että katujengit leimautuvat esimerkiksi tiettyihin kaupunginosiin tai asuinalueisiin ja ne voivat kertoa ”omistavansa” jonkun alueen. Jengeillä on käytössään nimi, joka voi viitata kaupunginosaan.

Paikallisuus onkin yksi tekijä, mikä erottaa jengit nuorten tekemistä ryöstöistä ja järjestäytyneestä rikollisuudesta. Järjestäytyneen rikollisuuden ryhmät ja ryöstelevät nuoret eivät samalla tavalla pyri identifioitumaan johonkin alueeseen.” (Yle, Mari Jäntti 2022)

Virallisesti jengien kutsumanimet eivät lähtökohtaisesti ole julkisia, eikä niitä haluta viranomaisten tai median puolesta liikaa korostaa, jotta jengeille ei annettaisi ilmaista mainosta tai näkyvyyttä. Poliisi on kuitenkin avoimesti kertonut, että pääkaupunkiseudulla toimii noin kymmenkunta aktiivista katujengiä, joista osa on liitännäisiä johonkin alueeseen ja osa taas on vaikeampia sitoa tiettyyn paikkaan ja ovat enemmän liikkuvia. (Poliisi).

Hyvä esimerkki aiheen uutisoinnista ja alueisiin liitännäisyydestä on Helsingin Sanomien julkaisussa ”Turun ainoa katujengi puolustaa kunniaa” (Linda Laine, 1.4.2023):

”Rikosylikomisario Juha Kainoselle Turun ainoa katujengi on tuttu tapaus. Ryhmään kuuluu 10–20 miestä ja poikaa. Nuorimmat ovat 15–17-vuotiaita ja vanhimmat päälle parikymppisiä. Kainosen mukaan alaikäiset ovat jengissä vähemmistö.

”Oikeastaan kaikki tässä porukassa ovat toisen polven maahanmuuttajia. Heillä on linkitys tiettyyn turkulaiseen asuinalueeseen.”

Alueen nimeä poliisi ei kerro. Kainonen perustelee asiaa sillä, ettei jengille haluta antaa nostetta. Lisäksi poliisi yrittää välttää alueen leimautumista.

Asuinalue on keskeisessä osassa jengin toimintaa, ja ryhmä pitää aluetta ylpeydenaiheenaan.

”Sen kunniaa puolustetaan”, Kainonen kuvailee.” (HS, Linda Laine, 2023)

Kasvavan ilmiön takia kotimaisessakin mediassa on selkeästi alettu miettimään jengien nimien tai alueliitännäisyyksien mainitsemista. Niin kuin aikaisemmissa osioissa käsitelimmekin, että media helposti antaa jengeille ”ilmaista” mainosta ja levittää tietoa niistä, joka saattaa väaristää kuvaa jengien todellisesta koosta tai vaarallisuudesta.

5.5 Sosiaalinen media

Sosiaalinen media on mahdollistanut sen, että tieto tavoittaa suuren yleisön lähes välittömästi. Nuoret aikuiset ja nuoret ovat kasvaneet digitalisaation aikana ja heistä on kasvanut niin sanottuja ”diginatiiveja”. Tätä kautta he ovat tottuneet käyttämään ja omaksumaan uutta teknologiaa sekä löytäneet täysin uusia digitaalisia tapoja ilmaista itseään. Samalla sosiaalisen median merkitys on kasvanut merkitykselliseksi osaksi arkea. Älypuhelimien myötä pikaviestit palvelut ovat laajentaneet sosiaalista piiriämme ja virtuaali- sekä fyysinen maailma ovat alkaneet synkronoitua keskenään.

Jengit ja jengien jäsenet eivät ole siis poikkeus, vaan sosiaalisen median merkitys on kasvanut tässäkin suhteessa.

Esimerkiksi on havaittu, että jengit käyttävät sosiaalista mediaa markkinoidakseen jenginsä jengiyhteyksiä, glorifioidakseen yleisesti jengielämää, esitelläkseen oman jenginsä voimaa, yrittääkseen saada jengin maineen mainostamalla tekemiään rikoksia. Tutkimukset ovat osoittaneet, että jengien jäsenet käyttävät internetiä, sekä sosiaalista mediaa rikoksentekovälineenä. On myös jäseniä, jotka käyttävät itsenäisesti sosiaalista mediaa mainostamatta jengiytymistä tai jengielämää. (Feixa ym. 2020, s. 48). Toisaalta on myös havaittu, että osa jengin jäsenistä saattaa myös näyttää vapaasti jäsenyyttään esimerkiksi Facebook- tai MySpace-profiileissaan ja julkaista kuvia itsestään pitämällä yllään jengivärejä tai heiluttamalla asetta käsissään. Sosiaalisen median avulla jengit sekä niiden jäsenet voivat julkaisuillaan esitellä myös rikollisia saavutuksiaan, uhkailla kilpailijoita, kunnioittaa jengin vangittuja jäseniä tai jopa surra niin sanottuja "kaatuneita sotilaita", jotka ovat menehtyneet jengiväkivallan seurauksena (Densley, 2013, s. 100).

Tutkijat ovat havainneet, että nuoret jengiläiset käyttävät enemmän sosiaalista mediaa markkinoidakseen itseään, kun vanhemmat järjestäytyneen rikollisuuden jengiläiset eivät halunneet herättää lisää huomiota itsestään sosiaalisessa mediassa. On myös havaittu, että nuorten kohdalla sosiaalisen median kautta saadulla julkisuudella on vaikutus, joka vähentää kilpailevia jengejä tämän alueella, sekä houkuttelee uusia potentiaalisia asiakkaita huumemyynnille (Densley, 2020).

Densleyn kertoo tutkimuksessaan MySpace -sivuston olleen hänen kenttätyönsä alkupuolella yksi suosituimmista sosiaalisen median alustoista, mutta ajan myötä Facebookista on tullut yksi suosituimmista sosiaalisen median verkostoista maailman laajuisesti, niin myös jengien sekä niiden jäsenten keskuudessa. Densley nostaa tutkimuksessaan Facebookin käytön varjopuolista jengien keskuudessa esiin 15-vuotiaan Sofyen Belamouaddenin murhan vuonna 2010 Lontoon Victorian metroaseman lippuhallissa, joka järjestettiin Facebookin kautta. Sekä tapauksen, jossa 15-vuotias Mustafa Gurpinar puukotti ja tappoi 14-vuotiaan Leroy Jamesin vuonna 2011 tappelussa, joka järjestettiin myös Facebookin kautta. Myöhemmin Gurpinar tuomittiin Leroy Jamesin matkapuhelimeen tallennettujen tappelumateriaalien perusteella. Tällaisten tapausten takia poliisi on lisännyt aktiivisesti sosiaalisten verkostojen seuranta ja valvontaa, esimerkiksi todisteiden saamiseksi. Tästä syystä jengien jäsenet ovat alkaneet kutsua Facebookia nimellä "Fedbook" ja näin ollen he ovat aloittaneet muuttoliikkeen MySpaceen tai muihin vähemmän tunnettuihin sosiaalisen median alustoille (Densley, 2013, s. 98–99).

Jengien jäsenet käyttävät teknologiaa erittäin laajasti rikollisiin tarkoituksiinsa ja osaavat hyödyntää erilaisia alustoja sekä palveluita tavoitteidensa saavuttamiseksi. Jengien jäsenet käyttävät stegano-

grafiaa tietojen piilottamiseksi kuva- ja äänitiedostoista sekä sovelluksia, joiden avulla käyttäjät voivat lähettää yksityisiä viestejä, jotka tuhoutuvat itsestään sekuntien kuluessa viestin lukemisesta. Jengit vaihtavat laittomia tavaroita ja palveluita online-huutokauppasivustojen sekä PayPal-tilien kautta. Jäsenet jakavat tietoa virtuaalisten pelimaailmojen, chat-huoneiden ja synkronisten neuvotteluprotokollien kautta. Esimerkiksi jengit hyödyntävät Britanniassa poliisin uutta radioskanneria ja reaaliaikaista GPS-seurannan älypuhelinsovelluksia mahdollistaakseen uudenlaisen tavan lainvalvontaviranomaisten sekä jengin jäsenten liikkeiden tarkkailuun (Densley, 2013, s. 99).

Koska sosiaalinen media ylittää kaikki alueelliset rajat, on se yksi tehokkaimmista kanavista jengimyyttien luomiseen, mutta myös perinteinen media voi tahattomasti myötävaikuttaa jengimytologiaan. Densley tutkimuksessaan kuvailee, että kun jengit julkaisevat sisältöä verkossa, yleensä ai-noat ihmiset, jotka huomaavat sen, ovat poliisi ja muut jengin jäsenet. Tällöin puhutaan suljetusta palautesilmukasta. Jos taas valtamedia kommentoi julkisesti jotain tiettyä julkaistua sisältöä, on vaarana, että se lisää ihmisten uteliaisuutta sitä kohtaan ja ohjaa liikennettä jengin luokse. Siksi Briteissä poliisi on ottanut tästä opiksi, eikä tästä syystä enää julkisesti nimeä jengejä lehdistöhaastatteluissa (Densley, 2013, s. 102). Näin toimii myös poliisi Suomessa. Haastattelussaan Helsingin poliisilaitoksen rikosylitarkastaja Markku Heinikari kommentoi, että vaikka jengeillä tai ryhmillä on nimet, ei hän halua kommentoi niitä tai sitä, millä pääkaupunkiseudun alueilla nämä vaikuttavat. Heinikari sanoo, että poliisi ei halua antaa ryhmille julkisuutta (MTV3, 2022). Tätä kommentoi yksi Densley haastattelema jengiläinen, joka kuvaili, että uutiset auttavat jengin jäseniä ja että se on markkinointia. Hän kuvaili, että jos nimesi on lehdessä, pääset Crimewatchiin, joka nostattaa sosiaalista statustasi. Samassa yhteydessä jengiläinen mainitsi, ettei valtamedia ole tehokkain "jengien markkinointityökalu", vaan se kunnia kuuluu "grimille", eli urbaanin musiikin genrelle, joka on kehittynyt pääsääntöisesti brittiläisestä garagesta, karibialaisesta dancehallista ja amerikkalaisesta hip-hopista sekä sen vähemmän nihilistisestä serkkusta, "road rapista" (Densley, 2013, s. 102).

5.6 Rap-musiikin merkitys

Valtamediassa katujengeihin on yhdistetty erittäin vahvasti rap-musiikki ja usein tähän on valittu näkökulma, joka usein syyttää rap-musiikkia yhteiskunnan ongelmista. Rap, kuten kaikki musiikki, on ihmisen kulttuurille ominainen taiteen ja viestinnän muoto, joka voi vaikuttaa ihmiseen monella eri tavoin. Esimerkiksi vaikuttamalla mielialaan. Rap lyriikat ovat päiväkirjamaisia kuvauksia elämästä yhteiskunnan laitamilla, joita kuuntelemalla voi saada paremman kuvan siitä, mitä yhteiskunnan eri tasoilla tapahtuu. Paleface-artistinimellä tunnettu Karri Miettinen on kuvaillut, että rap voidaan nähdä ikkunana yhteiskunnan ongelmiin ja tapana saada ne hallintaan. Siksi meidän on kuunneltava räppäriä (Yle uutiset, 2021).

Mediassa katujengien yhteydessä usein mainitaan roadman-kulttuuri, johon on uutisoitu kuuluvan rap-genret kuten drill ja trap. Rapin alagenre drill syntyi 2010-luvun alussa Chicagon syvästi syrjäytyneissä mustissa yhteisöissä, josta se on levinnyt New Yorkiin, Lontooseen, Pariisiin, Tukholmaan ja Souliin, se on levinnyt maailman laajuisesti suosionsa ansiosta. Drill on nimetty jengien välisiä hyökkäyksiä tarkoittavalla slangitermillä. Drill on pahaenteistä hip-hopia, jonka sanoitukset, kuten trap ja gansta rap ennen sitä, käsittelevät huumekauppaa ja katurikollisuutta. Alusta asti drilliä on syytetty rohkaisemisesta väkivaltaan sen nuoren yleisön keskuudessa. Vaikka drillin alkuperää on vaikea määritellä, mutta monet pitävät Chicagon etelä puolen räppäriä Pac Mania ensimmäisenä, joka käytti termiä musiikin kontekstissa. Vuonna 2010 Pac Man julkaisi yhden ja ainoan mixtapensa "I'm Still Here", joka sisältää kappaleen nimeltä "It's a Drill", jonka nimi kertoo sanan monista mahdollisista merkityksistä. Slangitermi "drilling" tarkoittaa kilpailevan jengin kimppuun hyökkäämistä ampumalla. "Drilling" on yksi termien joukossa drillin alkuperäisessä slangin murteessa, kuten myös kaikkialla läsnä olevat "opps" eli "opposition", jolla viitataan kilpailijoihin, "bando" eli hylätty talo, jota käytettiin huumeiden myyntiin ja "L", jolla viitataan tappioon tai kilpailijan menettämiseen (Davies, 2021).

Myös grime, joka on ottanut vaikutteita brittiläisestä hip hopista, dancehallista ja UK garagesta, on yhdistetty katujengeihin. Grime sai alkunsa 2000-luvun alussa Itä-Lontoon köyhimmistä kaupunginosista, erityisesti Tower Hamletsista, Newhamista, Waltham Forestista ja Hackneysta, joita ylistetään usein "äänien antamisesta äänettömille" monikulttuurisessa Britanniassa kasvaville nuorille. Grime-artistit usein sekoittavat sanoituksiinsa omaelämäkerrallisia yksityiskohtia rikollisuudesta ja väkivallasta. Grime skene kukoisti katutasolla Peckhamissa, Brixtonissa ja Hackneyssa YouTube-videoiden ja itse tuotettujen CD-levyjen avulla (Densley, 2013, s. 102–103).

UK drill jatkaa grimen perintöä siitä mihin se sen jätti ja lähivuosina se on noussut Isossa -Britanniassa suuriin otsikoihin. UK drillin brittiyhteiskunta löysi huhtikuussa 2018, vaikka toisaalta se on ollut suosittu brittiläisten nuorten keskuudessa sen jälkeen, kun risteytys tehtiin Chicagosta useita vuosia sitten. UK drill yhdistää amerikkalaisen drillin nihilistisen trap estetiikan likaiseen nopeuteen ja brittiläisyyteen sekä vaikutteita grimista. UK drillin lyriikat kuvaavat usein alueellista kilpailua, veitsiväkivaltaa, huumekauppaa ja hypermaskuliinista röyhkeyttä. Se on lähes yksinomaan Englannin pääkaupungin sosiaalisilla asuntoalueilla asuvien nuorten miesten ryhmien tekemää, jotka levittävät kappaleitaan verkossa vastakkaisten, erittäin ammattimaisten ja yhä kokeellisempien videoiden kautta (Thapar, 2018).

Suomessa on useita nuoria räppäreitä, joiden sanoituksissa ja videoissa viitataan jengitoimintaan. Joidenkin räppärien, jotka on voitu osoittaa toimivan katujengeissä, musiikkivideoilla henkilöitä yhdistää heidän asuihinsa painetut jengitunnukset. Sanoituksissa usein käytetään viittauksia siihen,

että kyseinen ryhmä hallitsee tiettyä kaupungin osaa, eikä ulkopuolisilla tai kilpailijoilla ole sinne mitään asiaa. Samalla sanoituksia vahvistetaan käyttämällä ammuntaa simuloivia käsimerkkejä. Helsingin poliisilaitoksen rikosylitarkastaja Heinikari kommentoi haastattelussaan, että katujengilläiset ihailevat ja esittelevät rikollista elämäntapaa sosiaalisessa mediassa. Gangsta rap -musiikkia käytetään välineenä tarinankerronnassa. Tällaisesta jengirikollisuudesta on tullut uusi normaali Helsingissä (Tihilä – Karhu, 2023).

Ruotsin poliisin mukaan osa Tukholman paikallisten rikollisverkostojen toimijoista liittyy musiikkibisnekseen, joka helpottaa nuorten rekrytointia, sillä tällaiset henkilöt nähdään usein esikuvina. Poliisi-toiminnan kannalta tällaisten henkilöiden julkisuudenhaussa on myös etunsa, sillä paljastamalla tietoja rikollisen toimintansa tuotoista musiikkivideoilla tai avaamalla väkivaltaisten konfliktien taustoja kappaleiden sanoituksissa, rikolliset tulevat paljastaneeksi paljon omasta rikollisesta toiminnastaan. Kappaleilla on havaittu puhuttavan usein oikeista tapahtumista ja aidoista konflikteista, mutta vaikka musiikkivideoilla pyritään peittämään esiintyjien henkilöllisyyksiä, ovat henkilöt usein kuitenkin tunnistettavissa (Polisen, 2019, 31).

Iso-Britanniassa katujengi tilanne on aivan eri tasolla kuin meillä Suomessa. Iso-Britanniassa on puhuttu grime-genren sekä UK drillin sensuroimisesta, koska sen uskotaan yllyttävän rikolliseen toimintaan ja viranomaiset ovat huolissaan UK drill musiikin sanoituksista, sillä lyriikat voivat sisältää jengisodan julistuksia. Isossa-Britanniassa on tapauksia oikeusasteella, jonka todistelu nojaa vahvasti rap lyriikoihin sekä musiikkivideoihin. Yhdysvalloissa taas kesäkuussa 2022 New Yorkin senaatin osavaltion lakiehdotuksesta tuli laki, joka lupasi saada rap-lyriikat pois oikeussaleista. Aihe on erittäin vaikea ja systemaattisesta köyhyydestä syntyneen genren liiallinen valvonta ei näytä ainakaan helpottavan tilannetta ulkomailla. Lontoon katuväkivalta epidemia kesällä 2018 sai aikaan sen, että UK drilliä on yritetty alkaa sensuroimaan. Sensurointia on tehty poistamalla YouTubeista musiikkivideoita sekä sillä, että joitain räppäreitä on jopa kielletty tekemästä musiikkia ilman poliisin lupaa (Thapar, 2018).

Policy Exchange ajatushautomon raportin mukaan vuonna 2018, joka kolmas Lontoon murha liittyi drill-musiikkiin. Raportissa analysoidaan vuosikymmenen puukotuksiin liittyviä rikostietoja ja viitataan drill-musiikin, sosiaalisen median, kostohyökkäysten ja poliisin strategian epäonnistumisen roolia jengiväkivallan lisääntymisessä. Raportissa havaittiin, että vuonna 2018, neljästäkymmenestä yhdestä katujengeihin liittyvästä murhasta, drill-musiikilla oli osansa vähintään kolmannessa (36,5 prosentissa). Näissä tapauksissa, joko uhri tai tekijä oli pyrkivä räppäri, tai näissä tapauksissa drill-musiikkivideoita käytettiin todisteina oikeudenkäynnissä. Tämä luku oli 23 prosenttia vuonna 2019. Raportin mukaan puukotusten määrä saavutti Lontoossa vuosikymmenen korkeimman tason vuonna 2019, kun päivässä tehtiin 44 puukotusta, joilla oli 94 kuolemaan johtanutta puukotuksen uhria. Lisäksi vähintään 25 % tapauksista vuosina 2018 ja 2019 liittyi suoraan kostotoimiin. Lisäksi

raportissa mainittiin, että Lontoon jengiin liittyvistä murhista noin 80 prosenttia uhreista ja tekijöistä oli mustia tai etniseen vähemmistöön kuuluvia. Lontoon mustia ihmisiä puukotetaan viisi kertaa todennäköisemmin kuin valkoisia tai aasialaisia.

Raportin kirjoittaja Sophia Falkner otti kohteekseen sosiaalisen median ja suuret brändit jengikulttuurin "ylistämisestä, rohkaisemisesta ja laillistamisesta". Raportissa mainittiin erityisesti Adidas, sen sosiaalisen median kampanjan käynnistämisestä drill-räppäri Headie Onen kanssa kolme viikkoa ennen kuin hänet vangittiin kuudeksi kuukaudeksi veitsen pitämisestä hallussaan. Falkner huomautti, että huolimatta "woke kapitalismin" noususta ja monien näiden yritysten selkeästä kannanotosta rasismia vastaan, meidän on kysyttävä, miksi Lontoossa tuetaan jatkuvasti väkivaltaisten jengirikosten tekijöitä, joiden uhrin ovat ylivoimaisesti mustia ja etnisiä vähemmistöjä. Tutkija lisäsi, että brändit saattavat rohkaista nuoria ymmärtämään rikollisen käytöksen olevan "muodikasta" mainostamalla artisteja, jotka on vangittu veitsien kantamisesta. Yksi ajatushautomon vanhemmista tutkijoista otti drill-musiikin kohteekseen kutsuen Adidasta "häpeäpilkuksi" teräserikoksesta vangitujen artistien mainostamiseen (Kingsley, 2021).

Suurien brändien vastuullisuus katujengi-ilmiössä puhututti myös vuonna 2018, kun urheilubrändien Puman sekä JD Sportin isännöimä promootiojuhla House of Hustle tuomittiin viittauksista "trappingiin", jolla viitataan huumeiden myymiseen. Tapahtumasta Pumaa syytettiin nuorten huumekaupan ihannoimisesta Lontoossa. Promootiojuhla House of Hustle pidettiin Lontoossa, Sohoossa 5. huhtikuuta. Kutsutuille lähetettiin Puman kenkälaatikoita, joissa oli väärennettyjä 50 punnan seteleitä, "burner" puhelin, eli halpa, kertakäyttöinen puhelin. Burneria käytetään usein huumekaupoissa. Kenkälaatikossa oli myös käyntikortti, jossa opastettiin "turn on the trapline", eli käynnistä puhelin. Kun puhelin käynnistettiin, kutsutut saivat viestin: "Yo G what u sayin today? Pass tru the House of Hustle.". Sohoossa House of Hustle suunniteltiin muistuttamaan "trap housea", jolla tarkoitetaan huumeiden ostoon-, myyntiin- ja valmistamiseen tarkoitettua tilaa, jonka seinillä oli graffitteja, lattialla likaisia patjoja ja pimennetyt ikkunat. Parturit, tatuojat ja jalokivikauppiat tarjosivat tilaisuudessa palvelujaan, kun taas DJ:t ja drill-artistit, kuten Loski, esiintyivät. Kuutta ihmistä puukotettiin Lontoossa saman yönä kuin House of Hustle järjestettiin (Snapes, 2018). Suurilla yrityksillä on erityinen vastuu siitä, kenen kanssa he tekevät kampanjoita tai sponsorisuhteita, sillä se voi toimia viestinä nuorille siitä, mikä on hyväksyttävää. Yritysten olisi hyvä selvittää tarkemmin heidän yhteistyökumppaneidensa taustat, etteivät he aseta kuluttajia tiedostamatta tukemaan brändiä, joka tukee jengirikollisuutta.

Kuitenkin kun puhutaan katujengeistä ja rap-musiikista, olisi huomioitava se, ettei rap-musiikki rakentanut näitä jengejä tai osaa niiden välisestä väkivallasta. Todelliset juurisyyt ovat sisäänrakennettuna tämänhetkiseen yhteiskuntaamme ja myös yksilöllä on toiminnastaan vastuu, huomauttaa

Ville Manninen kirjoituksessaan. Niin kauan, kun yhteiskuntamme kaltoinkohtelee syrjäytyneitä nuoriansa, on sen turha etsiä syitä populaarikulttuurista (Manninen, 2022).

Ei Niin Reipas Poike (E.N.R.P.) nimellä esiintyvä lahtelainen räppäri Roope Halinen pohti haastattelussaan, että monet räppärit kirjoittavat väkivaltaisia sanoituksia ja tekevät peittelemättömiä musiikkivideoita, koska niillä houkutellaan enemmän striimejä Spotifyssa ja katselukertoja YouTubeissa. Halinen huomauttaa, että ihmisiä kiehtoo nuo aiheet ja rikollisuus ylipäätään on mediaseksistä. Sillä tekee rahaa (Yle uutiset, 2021). Samalla tavalla Suomessa True Crime-podcastit ovat nousseet suureen suosioon, sillä aiheet kiehtovat ihmisiä ja eri formaatteja nouseekin tällä hetkellä kuin sieniä sateella.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen yhteydessä tulimme siihen lopputulokseen, että Suomessa katujengi-ilmiö ei kaikesta huolimatta ole vielä niin kriittisellä tasolla, kun esimerkiksi Englannissa tai Ruotsissa. On kuitenkin otettava huomioon katujengi- ilmiötä seurattaessa, että se ottaa jatkuvasti vaikutteita ulkomailta ja ilmiö kehittyy jatkuvasti. Vaikka ilmiö ei maailman laajuisesti ole uusi. Edelliseen viitaten ei siis tule tuudittautua siihen, että meillä tilanne tällä hetkellä on kohtalainen, koska tilanne voi muuttua pahemmaksi todella nopeasti. Suomessakin kuitenkin selvästi on viitteitä tutkimuksessamme esitettyjen erityispiirteiden muodossa.

Tutkimuksessamme keräsimme erilaisia aiheeseen liittyviä tutkimuksissa, määritelmässä ja uutisarikkeleissa useimmiten käytettyjä piirteitä tai kuvauksia katujengeistä. Tulimme siihen lopputulokseen tutkimuksemme osalta, että katujengeissä nykypäivänä yleisimpiä erityispiirteitä ovat epäselvät johtosuhteet, vahva kunnia kulttuuri (kasvojen menettämisen pelko), tapahtumista rikosprosessissa hiljeneminen, vahva alueellistuminen tai kiinnittyminen johonkin kaupungin osaan, sekä sosiaalisen median ja musiikin välityksellä viestiminen/markkinointi ja tietyn pelkokuvan luominen. Mielestämme kaikki edellä mainitut piirteet osoittavat sen, että ilmiö kokonaisuudessaan jatkuvasti hakee paikkaansa, mutta on kykenevä hyödyntämään nykyaikaisia menetelmiä mahdollisimman suuren näkyvyyden hankkimisessa. Sosiaalisessa mediassa ja musiikin kautta välitettyyn viestintään onkin viranomaisen kannalta haasteellista päästä sisään, koska se vaatii osaltaan aika paljon perehtymistä erityisesti nuorten käyttämään termistöön ja piiloviestintään.

Haasteellista viestinnän tulkitsemisessakin on se, että kuinka erottaa vain ”höyhenten pörhistely” viestinnän oikeasta uhittelusta. Sama pätee eri kuvien tulkitsemiseen, että halutaanko vain esitellä esimerkiksi hienoja vaatteita tai materiaa vai onko kuvan taustalla jokin syvempikin merkitys. Totesimme myös yhdessä, että katujengien johtorakenteet tekevät ilmiöstä todella huolestuttavan, koska tutkimusta tehdessä korostui se, että todellisuudessa katujengien toiminta ei rikollisessa maailmassakaan ole kenenkään käsissä ja se osaltaan johtaa siihen, että rikokset ja tapahtumat saattavat helposti riistäytyä käsistä. Vaikka viitteitä joistakin jengien sisäisistä säännöistä ja periaatteista olikin.

Suomessa mielestämme ilmiöstä verrattuna muuhun maailmaan tekee entistä vaarallisemmaksi se, että ilmiö Suomessa on kohtuullisen tuore ja se hakee selkeästi paikkaansa suomalaisessa katukulttuurissa ja rikollisissa piireissä. Jos asiaan ei tarvittavalla vakavuudella puututa ajoissa voivat seuraukset olla mielestämme erittäinkin huolestuttavia. Tutkimusta tehdessä koimme myös, että varsinkin eri viranomaisten keskuudessa ilmiö vaatii paljon yhteistyötä, sekä jonkin yhteisen tunnusmerkistön tai määritelmän, jotta tiedetään mistä puhutaan ja yhdessä voidaan mahdollisesti ennaltaehkäistä tai ainakin tunnistaa ilmiön eri seurauksia. Erityisesti tarkkailemalla ulkomaalaisia

ilmiöitä, tekotapoja tai katujengeille ominaisia piirteitä, viranomaiset pystyvät tulevaisuudessa mahdollisesti ennakoimaan tai ennalta estämään vääränlaista kehitystä katujengi-ilmiön suhteen Suomessa.

6.1 Pohdinta

Tutkimuksemme toteuttaminen oli odotettua mukavampaa ja aiheeseen perehtyminen vei helposti mukanaan. Lähteistämme suurin osa oli tutkimuksia tai teoksia, jotka oli kirjoitettu englanniksi, joten osoittautui aika työlääksi aika ajoin ensin ymmärtää tekstin sisältö ja käytettävyys, sen jälkeen vielä pukea se ymmärrettäväksi myös suomeksi. Positiivista työskentelyssä oli se, että materiaalia aiheeseen löytyy todella paljon, arvioimme suurimman osan lähteistämme luotettaviksi ja suurin osa käyttämistämme materiaalista perustuikin tutkimuksiin tai eri tutkimusten käsittelyyn, joten mielestämme kohtalaisen luotettavaa materiaalia. Saimme alustavan idean opinnäytetyöllemme puolitoista vuotta sitten yhden toisen koulutyön tekemisen yhteydessä. Keräsimme laajasti materiaalia ja tietoa talteen ennen itse työn aloittamista. Opinnäytetyömme ajallisesti rakentui kasaan melko nopeasti, koska olimme jo aika syvästi perehtyneet omaan aihepiiriimme ja siitä saatavilla olevaan materiaaliin. Olimme käyneet myös keskusteluja aiheesta aihepiiriimme liittyvien ammattilaisten kanssa. Keskusteluista meille jäi todella selkeä suunta toteuttaa meidän opinnäytetyötämme.

Käytimme myös työssämme mediassa julkaistuja artikkeleita ja tiedostimme sen, että niiden kohdalla tulee olla kriittinen juttujen todenperäisyyden kannalta, moni uutisissa olleista artikkeleista kuitenkin viittasi kohtalaisen hyvin johonkin julkiseen esitutkimusmateriaaliin tai muuten luotettaviin lähteisiin, tarkoituksenamme kuitenkin oli luoda myös helpommin lähestyttävää tekstiä ja aihe kontekstia, joka myös auttaa luomaan lukijalle kuvaa Suomen katujengeihin liittyneistä tapahtumista, joten katsoimme uutistenkin käsittelyn työssämme tarpeelliseksi.

Haasteeksi työssämme koitui aiheesta saatavilla olevan materiaalin paljous ja tietomäärä, lähes jokaisesta työssämme käsiteltävän otsikoidusta aiheesta olisi itsessään voinut varmasti kirjoittaa oman opinnäytetyön, joten joutuikin aika paljon karsimaan materiaalia sen perusteella, että ihan kaikkea tulla pystymään käyttämään lopullisessa työssä. Aiheesta itsessään teki myös mielekkään sen ajankohtaisuus. Toisaalta oman haasteensa tuo se, että esimerkiksi erilaisten ulkomaalaisten katujengien käyttämien väkivallanmuotojen käsittely toisi tärkeää sisältöä opinnäytetyölle ja kuinka tätä kautta poliisi voisi varautua näihin ilmiöihin tulevaisuudessa, tuo tämä oman moraalisen haasteen, sillä emme halua työmme toimivan minkäänlaisena inspiraation lähteenä.

Opinnäytetyössämme olemme noudattaneet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksia eettisen tutkimuksen suorittamisesta. Olemme tarkastelleet käytetyissä aineistoissa esiintyneiden tulosten ja tutkimusten luotettavuutta ja tarpeellisesti viitanneet tutkimusten alkuperäiseen luojaan.

Muissa tutkimuksissa tai kirjallisuuksista poimittuja johtopäätöksiä tai tuloksia ei ole otettu pois alkuperäisestä kontekstista tai vääristelty. Työssämme olemme myös tehnyt omia havaintoja ja johtopäätöksiä. Kun olemme työssämme halunneet korostaa jonkun muun johtopäätöstä tai havaintoa, olemme viitanneet siihen asiaan kuuluvalla tavalla. Emme ole omineet kenenkään muun teoksesta tuloksia tai havaintoja omiksemme.

Lopuksi vielä haluamme kiittää kaikkia opinnäytetyön tekemisen vaiheissa tukemassa olleita henkilöitä tuesta ja avusta. Erityiset kiitokset kuuluvat Susanna Maralle, jonka kandidaatin tutkielmasta *”Katujengit ja niiden määritelmä suhteessa rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin”* saimme paljon tietoa ja ideoita omaan opinnäytetyöhömmme. Mara oli myös kannustava aihettamme kohtaan ja oli omista kiireistä huolimatta valmis auttamaan työmme eri vaiheissa. Kiitokset myös Helsingin poliisilaitoksen ATI-ryhmän jäsenille, joiden kanssa saatiin mielenkiintoisia keskusteluita aikaan aiheeseen liittyen.

LÄHTEET

Aldridge, J., Medina, J. & Ralphs, R. 2012. Counting Gangs: Conceptual and Validity Problems with the Eurogang Definition. Teoksessa Esbensen, F-A. & Maxson C. L. (toim.) 2012. Youth Gangs in International Perspective. New York: Springer. Luettu 20.3.2023.

BBC, The controversial music that is the sound of global youth, Sam Davies, 8.6.2021: <https://www.bbc.com/culture/article/20210607-the-controversial-music-that-is-the-sound-of-global-youth>, luettu 12.2.2023.

CNN, Police: Juveniles laughed after setting 15-year-old on fire, 14.10.2009: <http://edition.cnn.com/2009/CRIME/10/13/florida.teen.burned/index.html>, luettu 10.5.2023.

Covey, H.C. 2010. Street Gangs Throughout the World. Second Edition. Charles C Thomas Publisher Ltd.: Springfield: [Street Gangs Throughout the World - Herbert C. Covey - Google-kirjat](#), luettu 15.1.2023.

Densley, J.A. 2013. How Gangs Work. An Ethnography of Youth Violence. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/59930/1/James%20A.%20Densley.pdf>, luettu 21.3.2023.

Densley, J., Moser, K. S. & Whittaker, A. 25.04.2020. No two gangs are alike: The digital divided in street gangs' differential adaptations to social media: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563220301564?via%3Dihub>, luettu, 12.2.2023.

Feixa, C., Fernández-Planells, A., Oliver, M. & Sanchez-García, J. 2020. Researching Transnational Gangs as Agents of Mediation in the Digital Era. Teoksessa Melde, C. & Weerman, F. (toim.) 2020. Gangs in the Era of Internet and Social Media. Cham: Springer. Luettu 15.2.2023.

Helsingin kaupunki, alueellinen eriytyminen 2019: https://tilajakehitys.hel.fi/alueellinen_eriytyminen, luettu 16.4.2023.

Helsingin sanomine kuukausiliite, Aika iso biiffi, Anu Nousiainen 31.12.2022: <https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000009274303.html>, luettu 29.3.2023. (Artikkeli on maksumuurin takana)

Helsingin Sanomat, Turun ainoa katujengi puolustaa kunniaa, Linda Laine 1.4.2023: <https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009480587.html>, luettu 26.4.2023.

Helsingin Sanomat, Poliisi epäilee: Katu-jengin 24-vuotias pää-tekijä ohjeisti vankilasta käsin muita rikoksiin, Kaisu Moilanen ja Anne Kantola 14.3.2023: https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009452724.html?utm_source=facebook&utm_medium=toimitus-dlvr&fbclid=IwAR0TNspJrEvz7F9m99Rs2xV5zXCrDMtVGyYicfw8zalKxdjjiMmQ3Hk9dgNk, luettu 13.4.2023.

Helsingin Sanomat, Katujengit aiheuttaneet uusia ongelmia vankiloissa: Turvallisuuden kannalta ”äärimmäisen haastavaa”, Riikka Nykänen 12.3.2023: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009440987.html>, luettu: 19.4.2023.

Holgersson, S., Leinfelt, F. & Rostami, A. 2012. An Exploratory Analysis of Swedish Street Gangs: Applying the Maxson and Klein Typology to a Swedish Gang Dataset. Luettavissa: https://www.researchgate.net/publication/274215093_An_Exploratory_Analysis_of_Swedish_Street_Gangs_Applying_the_Maxson_and_Klein_Typology_to_a_Swedish_Gang_Dataset, luettu 12.4.2023.

Independent, One in three gangland murders in London linked to drill music, report finds, Thomas Kingsley, 11.10.2021: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/gang-violence-london-report-b1935737.html>, luettu 10.5.2023.

Klangi, Räppinörtin päiväkirjat: Jengiväkivallasta räppääminen on hyvä asia, Ville Manninen, 5.4.2022: <https://www.klangi.fi/uutiset/rappinortin-paivakirjat-jengivakivallasta-rappaaminen-on-hyva-asia/>, luettu 12.4.2023.

Klein, Malcolm W. – Maxson, Cheryl L., Street Gang Patterns and Policies, Oxford University Press, Incorporated, 2006. ProQuest Ebook Central.

Mara, S. 2022: Katujengit ja niiden määritelmä suhteessa rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Oikeustieteiden laitos. Kandidaatin tutkielma.

Mtv Uutiset, Turussa useita alaikäisten väkivaltarikoksia lyhyessä ajassa – merkkivaatteetkin viedään päältä, Tiia Palmén 30.3.2022: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/turussa-useita-alaikaisten-vakivalta-rikoksia-lyhyessa-ajassa-merkkivaatteetkin-viedaan-paalta/8391292#gs.xvug8v>), luettu, 20.4.2023.

Mtv Uutiset, Mitä ovat katujengit, joiden vuoksi julkisuudessa on peloteltu "Ruotsin tiestä" – tämä niistä tiedetään, STT 06.11.2022: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mita-ovat-katujengit-joiden-vuoksi-julkisuudessa-on-peloteltu-ruotsin-tiesta-tama-niista-tiedetaan/8564396>. Luettu: 18.4.2023.

Pitchfork, The Moral Panic Against UK Drill Is Deeply Misguided, Ciaran Thapar, 12.7.2018: <https://pitchfork.com/thepitch/the-moral-panic-against-uk-drill-is-deeply-misguided/> , luettu 11.4.2023.

Poliisi, <https://poliisi.fi/katujengien-rikollisuus>, luettu 26.4.2023.

Polisen. 2019. "Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten." Rapport U 385/19. Polisregion Stockholm: Underrättelseenheten. Luettu: 26.4.2023.

Salminen, Ari: Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Luettavissa: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu: 7.2.2023.

SOSIAALINEN PÄÄOMA JA NUORISORIKOLLISUUS, Venla Salmi https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152459/221_Honkatukia_Kivivuori_2006.pdf?sequence=1 Luettu, 20.4.2023.

The Guardian, Puma 'glamorising drug dealing' with event featuring fake crack house, Laura Snapes, 12.4.2018: <https://www.theguardian.com/music/2018/apr/12/puma-event-london-fake-crack-house-capital-crime> , luettu: 10.5.2023.

The New York Times, Fire Kills Mother and Children at Home, Jeffrey Gettleman: <https://www.nytimes.com/2002/10/17/us/fire-kills-mother-and-children-at-home.html> , luettu 10.5.2023.

Vantaan sanomat, Tuomas Manninen 13.11.2021: <https://www.vantaansanomat.fi/paikalliset/4365131>) Luettu, 20.4.2023.

Yle, Nuorten häiriökäyttäytyminen herättää keskustelua pääkaupunkiseudulla, poliisi kuitenkin rauhoittelee tilannetta: "Valtaosa nuorista käyttäytyy hyvin", Petri Kosonen & Esa Koivuranta 10.11.2020: <https://yle.fi/uutiset/3-11640475> , luettu: 07.02.2023.

Yle, Tuleeko Tanskan ja Ruotsin katuväkivallasta arkipäivää meilläkin? Tämä alakulttuuri ei syntynyt ulkomailla, sanoo tanskalainen Rachid Moutiq, Katriina Töyrylä 1.3.2020: <https://yle.fi/uutiset/3-11171797> ,luettu: 07.02.2023.

Yle, Jengien Juuret, Mari Jäntti 18.12.2022: <https://yle.fi/a/74-20008459>, luettu 26.4.2023.

Yle Uutiset, Finnish rap about criminal life speaks of a changing Finland, 19.7.2021: <https://yle.fi/a/3-12004542> , luettu 24.4.2023.